

บทที่ 3

ปัญหาการคุ้มครองสิทธิของคนพิการในประเทศไทย

ประเทศไทยได้ตรา พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดแนวทางและปรับปรุงวิธีการในการส่งเสริมชีวิตคนพิการให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น เนื่องจากพระราชบัญญัติว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ซึ่งบังคับใช้มาเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้ว ไม่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน ควรที่จะกำหนดแนวทางและวิธีการในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการ โดยกำหนดถึงสิทธิประโยชน์และความคุ้มครองคนพิการเพื่อมิให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ตลอดจนให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ ซึ่งมาตรา 80 (1) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย อันเป็นบทบัญญัติที่กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการตามนโยบายด้านสังคม ด้านการสาธารณสุข ด้านการศึกษา และด้านวัฒนธรรม ได้บัญญัติให้รัฐจะต้องมีการสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้พิการหรือทุพพลภาพที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้ อย่างไรก็ตาม แม้จะมีบทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิของคนพิการอยู่ แต่สิทธิของคนพิการมักจะถูกละเลยอยู่เสมอ ประกอบกับ ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการยิ่งทำให้ประเทศไทยมีพันธกรณี ที่จะต้องจัดการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการในทุก รูปแบบ ทั้งในด้านกฎหมาย การปกครอง และการปฏิบัติต่างๆ ซึ่งรวมถึงการกำหนดมาตรการที่เหมาะสมเพื่อประกันการเข้าถึงและใช้ประโยชน์อย่างเท่าเทียมกันของคนพิการ ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การขนส่ง ข้อมูลข่าวสารและบริการสาธารณะ การยอมรับความเท่าเทียมกันของคนพิการในทางกฎหมายสำหรับโอกาสในการรับการศึกษา การเข้าทำงาน การรักษาพยาบาล การประกันสิทธิและโอกาสที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเท่าเทียมกันกับบุคคลทั่วไป ทั้งยังต้องกำหนดผู้ประสานงาน และกลไกประสานงานในรัฐบาลเพื่อเป็นกลไกหลักในการผลักดันและตรวจสอบการอนุวัติอนุสัญญาฯ โดยจะต้องเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการอย่างเต็มที่และต้องเสนอรายงานต่อคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิของคนพิการภายใน 2 ปี นับจากวันที่อนุสัญญาฯ มีผลใช้บังคับกับรัฐภาคีนั้นๆ

จากพันธกรณีดังกล่าวข้างต้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องตรวจสอบว่า กฎหมายของประเทศไทยมีการคุ้มครองสิทธิของคนพิการตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการหรือไม่ ประเทศไทยมีปัญหาการบังคับใช้กฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิของคนพิการอย่างไร ทั้งนี้ โดยเปรียบเทียบกับกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายต่างประเทศตามที่ได้ศึกษามาในบทที่ 2 จากนั้นจะได้ศึกษาถึงการจำกัดสิทธิของคนพิการ และปัญหาในเรื่ององค์กรที่ทำหน้าที่คุ้มครองสิทธิของคนพิการ ตามลำดับไป

3.1 การคุ้มครองสิทธิของคนพิการ

3.1.1 การคุ้มครองด้านการแพทย์

มาตรา 25 แห่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการได้บัญญัติให้รัฐภาคียอมรับว่า คนพิการมีสิทธิที่จะมีสุขภาพที่ดีเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ รัฐภาคีต้อง ดำเนินมาตรการที่เหมาะสมเพื่อประกันว่าคนพิการจะเข้าถึงบริการสาธารณสุขและการฟื้นฟูสมรรถภาพ โดยรัฐภาคีต้อง (1) จัดบริการสาธารณสุขให้แก่คนพิการด้วยคุณภาพเดียวกับ คนทั่วไป โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายหรือในราคาที่คนพิการสามารถจ่ายได้ (2) จัดบริการสาธารณสุข ที่จำเป็นเฉพาะสำหรับคนพิการ ซึ่งรวมทั้ง การป้องกันล่วงหน้าและบริการที่ลดหรือเตือนถึง ความพิการอื่นโดยเฉพาะเด็กและผู้สูงอายุ (3) จัดบริการสาธารณสุขให้ใกล้เคียงที่อยู่ของคนพิการ เท่าที่จะทำได้ รวมทั้งในชนบทด้วย (4) จัดให้บุคลากรสาธารณสุขรักษาคนพิการด้วยมาตรฐาน เดียวกับคนทั่วไป เพื่อการนี้รัฐภาคีต้องจัดให้มีประมวลจริยธรรมสำหรับบุคลากรสาธารณสุขภาครัฐ และภาคเอกชน โดยให้ตระหนักถึงสิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรี และความต้องการของคนพิการ (5) ขจัดการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการในการประกันสุขภาพและการประกันชีวิต โดยคนพิการ ต้องได้รับเงื่อนไขที่เท่าเทียมกับคนทั่วไปและสมเหตุสมผล (6) ชัดขวางการปฏิเสธการรักษา บริการทางการแพทย์ด้วยเหตุจากความพิการ

ในเรื่องสิทธิทางการแพทย์นั้น กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องจะมีอยู่ด้วยกัน 2 ฉบับ คือ

(1) พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ซึ่งมาตรา 20 (1) ได้บัญญัติให้คนพิการมีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากการบริการฟื้นฟูสมรรถภาพ โดยกระบวนการทางการแพทย์และค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ค่าอุปกรณ์ เครื่องช่วย ความพิการ และสื่อส่งเสริมพัฒนาการ เพื่อปรับสภาพร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือเสริมสร้างสมรรถภาพให้ดีขึ้น ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวง สาธารณสุข ประกาศกำหนด ซึ่งได้มีการออกประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การบริการฟื้นฟู สมรรถภาพโดยกระบวนการทางการแพทย์และค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ค่าอุปกรณ์ เครื่องช่วยความพิการ และสื่อส่งเสริมพัฒนาการสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2552 กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการให้บริการในเรื่องการให้สิทธิคนพิการได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพในเรื่องต่างๆ ได้แก่ การตรวจวินิจฉัย การตรวจทางห้องปฏิบัติการและการตรวจพิเศษด้วยวิธีอื่นๆ ตามชุดสิทธิ ประโยชน์ การแนะแนว การให้คำปรึกษา และการจัดบริการเป็นรายกรณี การให้ยา และหัตถการ พิเศษอื่นๆ การศัลยกรรม การบริการพยาบาลเฉพาะทาง กายภาพบำบัด กิจกรรมบำบัด การแก้ไข การพูด(อรรถบำบัด) พฤติกรรมบำบัด จิตบำบัด ดนตรีบำบัด พลบำบัด ศิลปะบำบัด การฟื้นฟู สมรรถภาพทางการได้ยิน การพัฒนาทักษะในการสื่อความหมาย การบริการส่งเสริมพัฒนาการ หรือบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม การบริการแพทย์ทางเลือก การพัฒนาทักษะทางสังคม สังคม

สงเคราะห์ และสังคมบำบัด การประเมินและเตรียมความพร้อมก่อนการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพหรือการประกอบอาชีพ การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการเห็นหรือการสร้างควมคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหว การบริการข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพผ่านสื่อในรูปแบบที่เหมาะสมกับความพิการซึ่งคนพิการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ การฝึกอบรมและพัฒนาทักษะแก่คนพิการและผู้ดูแลคนพิการ การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน การเยี่ยมบ้าน กิจกรรมการให้บริการเชิงรุก การฝึกทักษะการเรียนรู้ขั้นพื้นฐาน การบริการทันตกรรม และการให้บริการเกี่ยวกับกายอุปกรณ์เทียม กายอุปกรณ์เสริม เครื่องช่วยความพิการ หรือสื่อส่งเสริมพัฒนาการ

(2) พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 ซึ่งมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัตินี้ ประกอบกับข้อ 1 (6) ของประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง บุคคลที่ไม่ต้องจ่ายค่าบริการ ลงวันที่ 23 เมษายน พ.ศ. 2546 กำหนดให้คนพิการได้รับสิทธิด้านสุขภาพ โดยได้รับยกเว้นไม่ต้องจ่ายค่าบริการในการรับบริการสาธารณสุขให้แก่หน่วยบริการสาธารณสุข นอกจากนี้ ยังมีกฎกระทรวงว่าด้วยลักษณะของสถานพยาบาลและลักษณะการให้บริการของสถานพยาบาล ออกตามความในมาตรา 6 และมาตรา 14 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ. 2541 กำหนดให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้อาคารและพื้นที่ใช้สอยของสถานพยาบาล เช่น ทางลาดเอียงราวเกาะ และห้องน้ำ

จากบทบัญญัติของกฎหมายไทย จะเห็นได้ว่า คนพิการมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายมาตั้งแต่ พ.ศ. 2537 ซึ่งเป็นไปก่อนที่อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการได้ให้การรับรองไว้ และมาบัญญัติรองรับไว้อีกครั้งหนึ่งในมาตรา 20 (1) แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550

3.1.2 การคุ้มครองด้านการศึกษา

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการได้บัญญัติสิทธิในการศึกษาของคนพิการไว้ในมาตรา 24 ว่า รัฐภาคียอมรับสิทธิของคนพิการที่จะได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป โดยไม่มี การเลือกปฏิบัติ รัฐต้องดูแลให้คนพิการไม่ถูกกีดกันจากระบบการศึกษาทั่วไป และดำเนินการให้คนพิการสามารถเรียนรู้ทักษะในการพัฒนาชีวิตและทางสังคมที่จะช่วยให้สามารถเข้าระบบ การศึกษาและการมีชีวิตในชุมชน โดยรัฐต้องดำเนินมาตรการที่เหมาะสมในการว่าจ้างผู้สอน (ซึ่งอาจเป็นผู้สอนที่พิการ) ที่มีความสามารถในการสื่อสารด้วยอักษรเบรลล์หรือภาษามือ เพื่อสร้างทีมงานทางการศึกษาในทุกๆระดับชั้น ท้ายที่สุด รัฐต้องดูแลให้คนพิการสามารถเข้าสู่ การศึกษาด้านบริการ การศึกษาวิชาชีพ การศึกษาเพื่อผู้ใหญ่ และการศึกษาต่อเนื่อง โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติและอย่างเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป

ซึ่งมาตรา 20 (2) แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ก็ได้บัญญัติให้คนพิการมีสิทธิเข้าการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ

หรือแผนการศึกษาแห่งชาติตามความเหมาะสมในสถานศึกษาเฉพาะหรือในสถานศึกษาทั่วไป หรือการศึกษาทางเลือก หรือการศึกษานอกระบบ โดยให้หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสำหรับคนพิการให้การสนับสนุน ตามความเหมาะสม สิทธิทางการศึกษาของคนพิการจึงเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งกำหนดให้คนพิการได้รับสิทธิทางการศึกษา ดังนี้ (1) ให้สิทธิคนพิการใน การได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษตั้งแต่แรกเกิดหรือเมื่อมีการพบความพิการ โดยไม่เสีย ค่าใช้จ่าย (2) ให้สิทธิคนพิการในการได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลือ อื่นใดทางการศึกษา (3) ให้สิทธิคนพิการในการได้รับการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการ ศึกษาอื่นเป็นพิเศษและสอดคล้องกับความจำเป็นในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความ พิการ โดยคำนึงถึงความเสมอภาคและความเป็นธรรม

ต่อมา ได้มีการตราพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ขึ้นเป็น การเฉพาะ เนื่องจากการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการมีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากการจัด การศึกษาสำหรับบุคคลทั่วไป เพื่อให้การบริการและการให้ความช่วยเหลือแก่คนพิการในด้าน การศึกษาเป็นไปอย่างทั่วถึงทุกระบบและทุกระดับการศึกษา กฎหมายฉบับนี้กำหนดให้คนพิการ มีสิทธิได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และมีสิทธิที่จะได้รับบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบ และรูปแบบการศึกษา นอกจากนี้ ยังกำหนดให้รัฐต้องดำเนินการจัดเงินอุดหนุนและ ให้ความช่วยเหลือเพิ่มเป็นพิเศษแก่สถานศึกษาของรัฐและเอกชน

พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการฯ ได้กำหนดให้คนพิการได้รับสิทธิทาง การศึกษา ดังนี้

(1) ให้สิทธิคนพิการในการได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ตั้งแต่แรกเกิดหรือพบ ความพิการจนตลอดชีวิต

(2) ให้สิทธิคนพิการในการ ได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและ ความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา

(3) ให้สิทธิคนพิการในการได้รับบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบ การศึกษา โดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษของ บุคคลนั้น และสิทธิได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการจัด หลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษา ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการ จำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภทและบุคคล

พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการนี้ยังได้กำหนดหน้าที่ของรัฐในการจัด การศึกษาสำหรับคนพิการไว้ในมาตรา 7 และมาตรา 9 แห่ง พระราชบัญญัติการจัดการศึกษา สำหรับคนพิการ ฯ โดยให้รัฐต้องดำเนินการจัดเงินอุดหนุนเพื่อส่งเสริมการวิจัยพัฒนาองค์ความรู้

และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครู บุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และความสามารถในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ และจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการและสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนสำหรับคนพิการ รวมถึงจัดสรรเงินอุดหนุนและให้ความช่วยเหลือเป็นพิเศษแก่สถานศึกษาของรัฐและเอกชนที่จัดการเรียนร่วม สถานศึกษาเอกชนการกุศลที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการโดยเฉพาะ และศูนย์การเรียนเฉพาะความพิการที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน สำหรับหน้าที่ของสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนั้น และได้กำหนดไว้ในมาตรา 8 ให้สถานศึกษาในทุกสังกัดต้องจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลให้สอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นพิเศษของคนพิการ และต้องมีการปรับปรุงแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลอย่างน้อยปีละครั้ง ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในประกาศกระทรวงสถานศึกษาในทุกสังกัดต้องจัดสภาพแวดล้อม ระบบสนับสนุนการเรียนการสอน ตลอดจนเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาในทุกสังกัดมีหน้าที่รับคนพิการเข้าศึกษาในสัดส่วนหรือจำนวนที่เหมาะสม สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องสนับสนุนผู้ดูแลคนพิการและประสานความร่วมมือจากชุมชนหรือนักวิชาชีพเพื่อให้คนพิการได้รับการศึกษาทุกระดับ หรือบริการทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นของคนพิการ สำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีหน้าที่ดำเนินการจัดการศึกษาโดยเฉพาะการจัดการเรียนร่วม การนิเทศ กำกับ ติดตาม เพื่อให้คนพิการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพตามที่กฎหมายกำหนด รวมถึงการกำหนดให้รัฐต้องจัดให้สถานศึกษาเฉพาะความพิการมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามภารกิจแก่คนพิการ ทั้งนี้ เป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการฯ นอกจากนี้ ยังได้กำหนดให้มีกองทุนส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาสำหรับคนพิการขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้จ่ายในการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาการศึกษาสำหรับคนพิการอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

นอกจากบทบัญญัติในกฎหมายระดับพระราชบัญญัติแล้ว เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิในการศึกษาของคนพิการ กระทรวงศึกษาธิการและคณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการได้มีการตรากฎหมายลำดับรองหลายเรื่องด้วยกัน คือ

(1) ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2552 กำหนดให้สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนดังกล่าวและนำไปสู่การปฏิบัติ กำกับ ติดตามผลการดำเนินงานตามแผน รวมทั้งจัดประชุมเพื่อประเมิน ทบทวน และปรับแผน พร้อมทั้งจัดทำรายงานผลปีละ 2 ครั้งด้วย

(2) ระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการว่าด้วยการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับคนพิการ พ.ศ.2552 ซึ่งมีสาระสำคัญสรุปได้ ดังนี้

(2.1) ให้สถานศึกษามีหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับคนพิการตามภารกิจของสถานศึกษานั้น โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ในกรณีที่สถานศึกษาใดปฏิเสธไม่รับคนพิการเข้าศึกษาโดยไม่มีเหตุผลและความจำเป็นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด ให้ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

(2.2) ให้มีการจัดทำหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษา การวัดและประเมินผลการศึกษา ให้สถานศึกษาและส่วนราชการที่รับผิดชอบดำเนินการให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภท ตามรูปแบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการที่เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด หรือตามที่สถานศึกษาเห็นสมควร

(2.3) กรณีที่คนพิการซึ่งมีอุปสรรคและมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือในการเดินทางเพราะเหตุแห่งความพิการนั้น ให้สถานศึกษาหรือส่วนราชการที่รับผิดชอบจัดบริการสำหรับการเดินทาง หากเงินอุดหนุนของสถานศึกษาไม่เพียงพอ ให้สถานศึกษาขอรับการสนับสนุนจากกองทุนหรือส่วนราชการต้นสังกัดของสถานศึกษานั้นได้

(2.4) ให้ส่วนราชการที่รับผิดชอบจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาเป็นกรณีพิเศษแก่สถานศึกษา ทั้งนี้ ตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ

(3) ระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษา สำหรับคนพิการว่าด้วยการจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2552 กำหนดให้สถานศึกษาของรัฐและสถานศึกษาของเอกชนที่จัดการอาชีวศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีหน้าที่รับคนพิการเข้าศึกษาตามความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการตามประเภทความพิการ และให้สถานศึกษาที่ จัดการอาชีวศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หรือหลักสูตรปริญญาตรีสายเทคโนโลยีและปฏิบัติการ มีหน้าที่รับคนพิการเข้าศึกษาในสัดส่วนหรือจำนวนที่เหมาะสม โดยให้คำนึงถึงประเภทของความพิการ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขที่ส่วนราชการ สถาบันการอาชีวศึกษาหรือคณะกรรมการสถานศึกษา กำหนด และให้สถานศึกษานั้นแจ้งต่อคณะกรรมการเพื่อทราบไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยยี่สิบวันก่อนเริ่มปีการศึกษา สถานศึกษาที่รับคนพิการเข้าศึกษามีสิทธิได้รับค่าเล่าเรียน ค่าบำรุง ค่าธรรมเนียม และค่าใช้จ่ายอื่นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามจำนวนเงินที่เรียกเก็บจากนักศึกษาพิการ หากหน่วยงานไม่สามารถดำเนินการได้ ให้ส่งเรื่องขอรับการสนับสนุนจากกองทุนส่งเสริมและพัฒนาศึกษาสำหรับคนพิการ ทั้งนี้ ไม่เกินอัตราและรายการที่คณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการกำหนด โดยส่วนราชการหรือสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลหรือสถาบัน

การอาชีวศึกษา อาจทำข้อตกลงขอรับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ก็ได้ ส่วนราชการที่รับผิดชอบต้องรายงานผลการดำเนินงานในการปฏิบัติตามระเบียบนี้ต่อ คณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

(4) ระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษา สำหรับคนพิการว่าด้วยการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2552 กำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาในทุกสังกัด ทั้งรัฐและเอกชนมีหน้าที่รับคนพิการเข้าศึกษาในสัดส่วนหรือจำนวนที่เหมาะสมโดยให้คำนึงถึง ประเภทของความพิการด้วย ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่สภาการ อุดมศึกษากำหนด และให้สถานศึกษานั้นแจ้งต่อคณะกรรมการเพื่อทราบไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยยี่สิบ วันก่อนเริ่มปีการศึกษา สถานศึกษาที่รับคนพิการเข้าศึกษามีสิทธิได้รับค่าเล่าเรียน ค่าบำรุง ค่าธรรมเนียม และค่าใช้จ่ายอื่นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของตามจำนวนเงินที่เรียกเก็บจากนักศึกษา พิการ หากหน่วยงานไม่สามารถดำเนินการได้ ให้ส่งเรื่องขอรับการสนับสนุนจากกองทุนส่งเสริม และพัฒนาการศึกษาสำหรับคนพิการ ทั้งนี้ ไม่เกินอัตราและรายการที่คณะกรรมการส่งเสริม การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการกำหนด โดยส่วนราชการหรือสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลหรือ สถาบันอุดมศึกษา อาจทำข้อตกลงขอรับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ก็ได้ ส่วนราชการที่รับผิดชอบต้องรายงานผลการดำเนินงานในการปฏิบัติตามระเบียบนี้ต่อ คณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาให้แก่คนพิการ เนื่องจากการศึกษาจะทำให้คนพิการสามารถเข้าสู่ชีวิตการทำงานอย่างคนปกติทั่วไปและสามารถพึ่งพาตนเองได้ กฎหมาย ไทยจึงได้รับรองสิทธิในการศึกษาของคนพิการไว้ในทุกระดับการศึกษา ซึ่งเป็นไปในแนวทาง เดียวกับสิทธิในการศึกษา ที่อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการได้กำหนดแล้ว แม้ว่าในทางปฏิบัติ จะยังมีคนพิการที่ยังไม่สามารถใช้สิทธินี้ได้เต็มที่ แต่ก็เป็นเรื่องที่หน่วยงานของรัฐต้องหา แนวทางแก้ไขปัญหาเพื่อให้เป็นไปตามสิทธิที่กฎหมายไทยได้กำหนดไว้

3.1.3 การคุ้มครองด้านการทำงาน

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการได้บัญญัติให้คนพิการมีสิทธิในการทำงานอย่าง เท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป โดยเฉพาะการทำงานเพื่อดำรงชีพตามที่ตนได้เลือกไว้ การยอมรับ ในตลาดแรงงาน และการทำงานในสภาพแวดล้อมที่เปิดให้คนพิการเข้าถึงได้ รัฐภาคีจึงต้อง ประกันและส่งเสริมการใช้สิทธิในการทำงานของคนพิการ โดยกำหนดมาตรการทางกฎหมาย เพื่อ (1) ห้ามการเลือกปฏิบัติเพราะความพิการในการทำงานทุกรูปแบบ โดยเฉพาะการคัดเลือก การจ้างงาน การรักษาตำแหน่งงาน ความก้าวหน้า และความปลอดภัยและสุขอนามัยในการ ทำงาน (2) คุ้มครองคนพิการให้ได้ข้อบังคับการทำงานเป็นธรรมและเหมาะสมอย่างเท่าเทียมกับ บุคคลทั่วไป ซึ่งรวมถึง ความเท่าเทียมกันในโอกาส ค่าตอบแทนที่เท่าเทียมกันในงานอย่างเดียวกัน ความปลอดภัยและสุขอนามัยในสถานที่ทำงาน การคุ้มครองจากการคุกคาม และหลักเกณฑ์

การร้องเรียน (3) ให้คนพิการสามารถใช้สิทธิการประกอบวิชาชีพหรือสิทธิในสภาพแรงงาน (4) ยอมรับให้คนพิการสามารถเข้ารับการศึกษาหรือทางวิชาชีพ การศึกษาอบรมทางวิชาชีพหรือต่อเนื่อง ที่เสนอให้แก่บุคคลทั่วไป (5) ส่งเสริมการจ้างงานและความก้าวหน้าของคนพิการในตลาดแรงงาน ตลอดจน การช่วยเหลือหรือช่วยให้ได้งาน การรักษาตำแหน่งงาน และการกลับเข้าทำงาน (6) ส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ การจัดตั้งสหกรณ์ หรือการก่อตั้งบริษัท (7) จ้างงานคนพิการในภาครัฐ (8) สนับสนุนการจ้างงานคนพิการในภาคเอกชนด้วยนโยบายหรือมาตรการที่เหมาะสม รวมถึง แผนการจูงใจและมาตรการอื่นๆ (9) จัดสถานที่ทำงานให้เหมาะสมกับคนพิการ (10) ส่งเสริมให้คนพิการได้รับประสบการณ์ทำงานในตลาดแรงงานทั่วไป (11) ส่งเสริมแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพทางเทคนิคและทางวิชาชีพ การรักษาตำแหน่งงาน และการกลับเข้าทำงานของคนพิการ โดยรับภาคีต้องดูแลมิให้มีการใช้คนพิการเยี่ยงทาส และไม่ถูกบังคับให้ทำงาน

ในด้านการทำงานนี้ มาตรา 20 (3) แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ได้กำหนดให้คนพิการมีสิทธิเข้าถึงการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ การให้บริการที่มีมาตรฐาน การคุ้มครองแรงงาน มาตรการเพื่อการมีงานทำ ตลอดจนได้รับการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ และบริการสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก เทคโนโลยีหรือความช่วยเหลืออื่นใด เพื่อการทำงานและประกอบอาชีพของคนพิการ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานประกาศกำหนด นอกจากนี้ ยังกำหนดให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการ และหน่วยงานของรัฐรับคนพิการเข้าทำงานตามลักษณะของงานในอัตราส่วนที่เหมาะสมกับผู้ปฏิบัติงานในสถานประกอบการหรือหน่วยงานของรัฐ โดยให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานออกกฎกระทรวงกำหนดจำนวนที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการ และหน่วยงานของรัฐจะต้องรับคนพิการเข้าทำงาน แต่หากนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการไม่ได้รับคนพิการเข้าทำงานตามจำนวนที่กำหนด นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการนั้นต้องส่งเงินเข้ากองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ โดยให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานออกกฎกระทรวงกำหนดจำนวนเงินที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการจะต้องนำส่งเข้ากองทุน ทั้งนี้ ตามที่มาตรา 33 ประกอบกับมาตรา 34 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการฯ กำหนดไว้ อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐ นายจ้าง หรือเจ้าของสถานประกอบการไม่รับคนพิการเข้าทำงานและไม่ประสงค์จะส่งเงินเข้ากองทุน หน่วยงานของรัฐ นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการนั้นอาจให้สัมปทานจัดสถานที่จำหน่ายสินค้าหรือบริการ จัดจ้างเหมาช่วงงาน ฝึกงาน หรือให้การช่วยเหลืออื่นใดแก่คนพิการหรือผู้ดูแลคนพิการแทนก็ได้ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดในระเบียบ

ซึ่งขณะนี้ แม้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานยังไม่ได้มีการออกกฎกระทรวงว่าด้วยการรับ
 คนพิการเข้าทำงานและการส่งเงินเข้ากองทุน แต่ก็ มี กฎกระทรวง (พ.ศ. 2537) ออกตามความใน
 พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ซึ่งยังมีผลใช้บังคับอยู่ตามมาตรา 44
 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ได้กำหนดเรื่องการรับ
 คนพิการเข้าทำงานในสถานประกอบการของเอกชนไว้ โดยกำหนดให้คนพิการมีสิทธิเข้าทำงาน
 ในสถานประกอบการต่าง ๆ โดยกำหนดให้นายจ้างหรือเจ้าของ สถานประกอบการเอกชนที่มีลูกจ้าง
 ตั้งแต่สองร้อยคนขึ้นไปรับคนพิการเข้าทำงานไม่ว่าในตำแหน่งใด ในสัดส่วนลูกจ้างทุกสองร้อยต่อ
 คนพิการหนึ่งคน และเศษทุกสองร้อยคนถ้าเกินหนึ่งร้อยคนต้องรับคนพิการเพิ่มอีกหนึ่งคน นอกจากนี้
 ยังได้กำหนดให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการเอกชนใดที่ยังไม่มีคนพิการทำงานหรือไม่ครบ
 ตามสัดส่วนข้างต้น มีหน้าที่แจ้งให้กรมประชาสงเคราะห์ทราบภายในวันที่ 30 มกราคมของทุกปี
 ต้องประกาศรับสมัครคนพิการเข้าทำงานโดยต้องกำหนดระยะเวลาการรับสมัครไม่น้อยกว่าสามสิบวัน
 (ในการรับสมัครคนพิการเข้าทำงานนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการเอกชนโดยความ
 เห็นชอบของกรมประชาสงเคราะห์จะกำหนดลักษณะของความสามารถให้เหมาะสมกับงานที่จะรับ
 ก็ได้) แต่หากไม่มีคนพิการมาสมัครภายในเวลาที่กำหนดและกรมประชาสงเคราะห์ยังไม่ส่ง
 คนพิการมาสมัครภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง ให้นายจ้างหรือเจ้าของสถาน
 ประกอบการเอกชนนั้นได้รับยกเว้นไม่ต้องรับคนพิการเข้าทำงานตามสัดส่วนดังกล่าวสำหรับปีนั้น
 อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการเอกชนใดที่มีหน้าที่รับคนพิการเข้า
 ทำงาน แต่ประสงค์จะไม่รับคนพิการเข้าทำงานหรือถูกถือว่าประสงค์จะไม่รับคนพิการเข้าทำงาน
 (การไม่รับคนพิการที่มาสมัครหรือที่กรมประชาสงเคราะห์ส่งมาสมัครเข้าทำงานอันมิใช่เหตุแห่ง
 ความประพฤติหรือประวัติของคนพิการหรือลักษณะความพิการ) นายจ้างหรือเจ้าของสถาน
 ประกอบการเอกชนนั้น มีหน้าที่ต้องส่งเงินเข้ากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเป็นรายปี ปีละ
 ครั้งหนึ่งของอัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่ใช้บังคับในท้องที่ที่สถานประกอบการตั้งอยู่คูณด้วยสามร้อย
 หกสิบห้า และคูณด้วยจำนวนคนพิการที่ไม่ประสงค์จะรับเข้าทำงานในปัจจุบัน นอกจากนี้
 คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาชีวิตคนพิการแห่งชาติยังได้ออกระเบียบคณะกรรมการส่งเสริม
 และพัฒนาชีวิตคนพิการแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการให้สัมปทาน จัดสถานที่จำหน่าย
 สินค้าหรือบริการ จัดจ้างเหมาช่วงงาน ฝึกงาน หรือให้การช่วยเหลืออื่นใดแก่คนพิการหรือผู้ดูแล
 คนพิการ พ.ศ. 2552 ซึ่งมีสาระสำคัญเป็นการกำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่ไม่ประสงค์จะรับ
 คนพิการเข้าทำงานตามมาตรา 33 หรือนายจ้างหรือสถานประกอบการที่ไม่รับคนพิการเข้าทำงาน
 และไม่ประสงค์จะส่งเงินเข้ากองทุนตามมาตรา 34 แจ้งความจำนงในการจัดให้สัมปทาน
 จัดสถานที่จำหน่ายสินค้าหรือบริการ จัดจ้างเหมาช่วงงาน ฝึกงาน หรือให้การช่วยเหลืออื่นใดแก่
 คนพิการหรือผู้ดูแลคนพิการ ต่อปลัดกระทรวงแรงงานหรือผู้ว่าราชการจังหวัด หรือผู้ซึ่งได้รับ

มอบหมายจากปลัดกระทรวงแรงงานหรือผู้ว่าราชการจังหวัด และให้คนพิการที่ประสงค์จะขอความช่วยเหลือยื่นคำขอต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐตามที่ได้รับมอบหมาย ทั้งนี้ โดยไม่ตัดสิทธิที่จะขอรับความช่วยเหลือโดยตรงจากหน่วยงานของรัฐหรือนายจ้างหรือเจ้าสถานประกอบการ สิทธิในการทำงานของคนพิการตามกฎหมายไทยจึงได้รับการคุ้มครองเป็นอย่างดี ดังจะเห็นได้จากการกำหนดให้หน่วยงานของรัฐ นายจ้างหรือสถานประกอบการต้องรับคนพิการเข้าทำงานตามสัดส่วนที่กฎหมายกำหนดไว้ ในกรณีที่ไม่ต้องการรับคนพิการเข้าทำงานก็ต้องจ่ายเงินเข้ากองทุนเพื่อนำไปเป็นค่าใช้จ่ายในการคุ้มครองและพัฒนาชีวิตคนพิการ ซึ่งถือได้ว่าเป็นมาตรการที่คุ้มครองคนพิการมากกว่าที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ

3.1.4 การคุ้มครองด้านสวัสดิการสังคม

บทบัญญัติที่ให้สิทธิด้านสวัสดิการสังคมในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ คือ มาตรา 20 กำหนดให้รัฐภาคีดำเนินมาตรการที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้คนพิการสามารถที่จะเคลื่อนไหวโดยอิสระด้วยตนเอง โดยต้องอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนไหวของคนพิการตามวิธีการและเวลาที่คนพิการเลือก ซึ่งเสียค่าใช้จ่ายในราคาที่คนพิการสามารถจ่ายได้ หรือ อำนวยความสะดวกให้คนพิการสามารถเข้าถึงอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ช่วยในการเคลื่อนไหว คน หรือ สัตว์ที่ทำหน้าที่ช่วยเหลือคนพิการ ในราคาที่คนพิการสามารถจ่ายได้ เป็นต้น และมาตรา 28 ซึ่งบัญญัติให้รัฐภาคียอมรับสิทธิของคนพิการที่จะมีมาตรฐานความเป็นอยู่ที่เพียงพอสำหรับตนเองและครอบครัว ในเรื่องอาหาร เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัย และรัฐภาคีต้องยอมรับสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองทางสังคมที่เท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป

เมื่อพิจารณากฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของคนพิการของประเทศไทย มาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ได้กำหนดให้สิทธิคนพิการในสวัสดิการ และความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ ดังนี้

(1) การช่วยเหลือทางกฎหมายและการจัดหาหนายความว่าต่างแก่คดี แก่คนพิการ เช่น การให้คำปรึกษาหรือทางกฎหมาย การให้ความรู้ทางกฎหมาย การจัดทำนิติกรรมสัญญา การไกล่เกลี่ยหรือการประนีประนอมยอมความ การจัดหาหนายความ รวมถึงการให้ความช่วยเหลืออื่น ๆ ในทางคดีทั้งคดีแพ่ง คดีอาญาและคดีปกครอง โดยช่วยเหลือในด้านการวางแผนค่าธรรมเนียมศาล ค่าจ้างทนายเพื่อแก้ต่างในคดี การวางแผนเป็นหลักประกันในการปล่อยตัวชั่วคราว และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือทางกฎหมายหรือจัดหาหนายความว่าต่างในคดี โดยให้พิจารณาตามความจำเป็นและเหมาะสม ทั้งนี้ โดยมีระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติว่าด้วยการช่วยเหลือทางกฎหมายและจัดหาหนายความว่าต่างแก่ต่างคดีแก่คนพิการ พ.ศ. 2552 กำหนดหลักเกณฑ์ในรายละเอียดไว้

(2) การให้บริการล่ามภาษามือมีเพื่อให้คนพิการทางการได้ยินสามารถปฏิบัติกิจกรรมในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป โดยคนพิการทางการได้ยินหรือผู้ดูแลคนพิการทางการได้ยินมีสิทธิยื่นคำขอเพื่อขอรับบริการล่ามภาษามือในเรื่องต่าง ๆ เช่น การใช้บริการทางการแพทย์และการสาธารณสุข การสมัครงานหรือการติดต่อประสานงาน ด้านการประกอบอาชีพ การร้องทุกข์ หรือการกล่าวโทษหรือการเป็นพยานในชั้นพนักงานสอบสวน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายอื่น การเข้าประชุม สัมมนา หรือฝึกอบรมรวมทั้ง เป็นผู้บรรยาย โดยหน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรภาคเอกชนเป็นผู้จัดซึ่งมีคนพิการทางการได้ยินเข้าร่วมด้วย หรือบริการอื่นตามประกาศกำหนด ทั้งนี้ ตามระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติว่าด้วยบริการล่ามภาษามือ พ.ศ. 2552

(3) การจัดสวัสดิการเบี้ยคนพิการเพื่อให้คนพิการได้รับความช่วยเหลือที่เอื้ออำนวยให้คนพิการสามารถมีชีวิตและสภาพความเป็นอยู่ที่ดี เนื่องจากคนพิการมีค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมมากกว่าบุคคลทั่วไป ตามระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการจัดสวัสดิการเบี้ยคนพิการ

(4) การปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย การมีผู้ช่วยคนพิการ การช่วยเหลือคนพิการที่ไม่มีผู้ดูแล และการส่งเสริมสนับสนุนผู้ดูแลคนพิการ โดยกำหนดให้มีผู้ช่วยคนพิการซึ่งหมายถึงบุคคลซึ่งให้ความช่วยเหลือคนพิการเฉพาะบุคคลเพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจวัตรที่สำคัญในการดำรงชีวิต โดยการจัดหาบุคคลให้เป็นผู้ช่วยคนพิการเพื่อให้คนพิการดำรงชีวิตประจำวันได้หรือเพื่อให้คนพิการมีส่วนร่วมทางสังคมภายในระยะเวลาหนึ่งตามความจำเป็น สำหรับการปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยสำหรับคนพิการได้มีการกำหนดให้มีการการออกแบบ การซ่อมแซม การก่อสร้าง การใช้เทคโนโลยี หรือวิธีการอื่นใด เพื่อขจัดอุปสรรคหรือจัดให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตในที่อยู่อาศัยนั้นได้โดยสะดวกและเหมาะสมกับสภาพความพิการซึ่งรวมถึงความปลอดภัยและสุขอนามัย ส่วนการคุ้มครองสิทธิคนพิการที่ไม่มีผู้ดูแลได้มีการกำหนดให้มีสิทธิได้รับการจัดสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยและการเลี้ยงดูจากหน่วยงานของรัฐ สำหรับสิทธิของผู้ดูแลคนพิการนั้นได้กำหนดให้มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ เช่น การบริการให้คำปรึกษา แนะนำ ฝึกอบรมทักษะการเลี้ยงดูคนพิการให้ได้มาตรฐานตามหลักวิชาการและวิชาชีพ การจัดการศึกษาโดยส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ การส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ การทำงานในสถานประกอบการ ทั้งนี้ ตามระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยให้แก่คนพิการ การมีผู้ช่วยคนพิการ การช่วยเหลือคนพิการที่ไม่มีผู้ดูแล และสิทธิของผู้ดูแลคนพิการ พ.ศ. 2552

(5) การสนับสนุนสถานสงเคราะห์เอกชนที่รับอุปการะคนพิการที่ไม่มีผู้ดูแล ในกรณีที่มีสถานสงเคราะห์เอกชนจัดที่อยู่อาศัยและสวัสดิการให้คนพิการแล้ว รัฐต้องจัดเงินอุดหนุนให้แก่สถานสงเคราะห์เอกชนนั้น โดยกำหนดคุณสมบัติของสถานสงเคราะห์เอกชนที่จะยื่นขอรับเงินอุดหนุน เช่น สถานสงเคราะห์เอกชนจะต้องดำเนินกิจการเกี่ยวกับจัดสวัสดิการที่อยู่อาศัย หรือการเลี้ยงดูคนพิการ โดยมีหน่วยงานของรัฐรับรองผลการดำเนินงานเป็นที่ยอมรับ และเป็นประโยชน์ต่อคนพิการ หรือได้รับการรับรองมาตรฐานตามที่คณะกรรมการกำหนด มีการบริหารงาน ระบบการเงินและการบัญชีที่มีประสิทธิภาพ และตรวจสอบได้ และคุณสมบัติอื่นตามที่เลขาธิการกำหนด โดยจะต้องมีการออกระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต คนพิการแห่งชาติเกี่ยวกับการให้สถานสงเคราะห์ เอกชนเป็นผู้จัดสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยหรือการเลี้ยงดูคนพิการที่ไม่มีผู้ดูแลได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐ

นอกจากนี้ ยังมีมาตรการทางภาษี เป็นการให้สิทธิ ทัศนพิการและผู้ดูแลคนพิการได้รับการลดหย่อนภาษีหรือยกเว้นภาษี และองค์กรเอกชนที่จัดให้คนพิการได้รับสิทธิประโยชน์ได้รับการลดหย่อนภาษีหรือยกเว้นภาษีเป็นร้อยละของจำนวนเงินค่าใช้จ่ายตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งในขณะนี้ มีพระราชบัญญัติแก้ไขประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 37) พ.ศ. 2552 กำหนดให้ผู้มีเงินได้และได้เลี้ยงบิดามารดาตนเองหรือของคู่สมรส บุตร บุตรบุญธรรมหรือคู่สมรสซึ่งเป็นคนพิการและมีบัตรประจำตัวคนพิการมีสิทธิได้รับการลดหย่อนภาษีเงินได้คนพิการหนึ่งบาท

จะเห็นได้ว่า อนุสัญญาไม่ได้กำหนดให้รัฐภาคีต้องดำเนินการอย่างไรในการจัดให้สวัสดิการสังคมสำหรับคนพิการ แต่จะมุ่งเน้นให้รัฐภาคีสันับสนุนให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยตนเอง ดังนั้น การดำเนินการของประเทศไทยในเรื่องนี้ จึง ควรต้องมีมาตรการอื่นเพิ่มเติมเข้ามา เช่น การจัดสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยให้แก่คนพิการและครอบครัว การส่งเสริมให้มีการศึกษาวิจัยและผลิตอุปกรณ์ช่วยเหลือคนพิการรูปแบบต่างๆ เพื่อให้คนพิการสามารถอยู่ได้ด้วยตนเอง

3.1.5 การคุ้มครองด้านการดำรงชีวิตประจำวัน

บทบัญญัติในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการในหลายมาตราได้บัญญัติให้คนพิการมีสิทธิที่จะได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกหรือความช่วยเหลือบางประการเพื่อที่จะสามารถใช้ชีวิตได้เช่นเดียวกับคนทั่วไป บทบัญญัติเหล่านี้ เช่น มาตรา 9 ที่บัญญัติให้รัฐภาคีดำเนินมาตรการที่เหมาะสมเพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงการขนส่ง ข้อมูลสารสนเทศ ระบบสารสนเทศและการสื่อสาร และบริการสาธารณะอื่นๆ ทั้งในเมืองและในชนบท โดยรัฐภาคีต้องกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเข้าถึงบริการสาธารณะต่างๆ ตลอดจน ดูแลให้ภาคเอกชนที่เป็นผู้ให้บริการแก่สาธารณชนดำเนินการตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวด้วย

ในเรื่องนี้ มาตรา 54 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติ ให้รัฐจะต้องมีการสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้พิการหรือทุพพลภาพที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้

ซึ่งทำให้ภาครัฐมีหน้าที่ต้องดูแลและจัดสรรสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้พิการหรือทุพพลภาพ อันเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะที่ผู้พิการมีสิทธิที่จะได้รับเช่นเดียวกับที่บุคคลทั่วไปได้รับ เช่น กรณีห้องน้ำสาธารณะต้องมีทั้งสภาพและลักษณะที่เหมาะสมกับผู้พิการหรือทุพพลภาพและบุคคลทั่วไปสามารถใช้งานร่วมกันได้ นอกจากนี้ ยังรวมถึงการเดินทางในระบบขนส่งมวลชนด้วย ซึ่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ได้กำหนดให้คนพิการได้เข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ ตลอดจน ความช่วยเหลืออื่นจากรัฐในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

(1) การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การสื่อสาร บริการโทรคมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารและเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการสื่อสารสำหรับคนพิการทุกประเภท ตลอดจนบริการสื่อสารสาธารณะจากหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐ ขณะนี้ ร่างกฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเพื่อให้คนพิการเข้าถึง และใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสาร การสื่อสาร บริการโทรคมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการสื่อสาร สำหรับคนพิการทุกประเภท ตลอดจน บริการสื่อสารสาธารณะจากหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐ พ.ศ. .... อยู่ในระหว่างการพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

(2) การมีสิทธิที่จะนำสัตว์นำทาง เครื่องมือหรืออุปกรณ์นำทาง หรือเครื่องช่วย ความพิการใด ๆ ติดตัวไปในยานพาหนะหรือสถานที่ใด ๆ เพื่อประโยชน์ในการเดินทาง และการได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ โดยได้รับการยกเว้นค่าบริการ ค่าธรรมเนียม และค่าเช่าเพิ่มเติมสำหรับสัตว์ เครื่องมืออุปกรณ์ หรือเครื่องช่วยความพิการ

(3) การกำหนดให้เจ้าของอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ บริการขนส่ง หรือผู้ให้บริการ สาธารณะอื่น ต้องจัดให้มีอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก หรือบริการในอาคารสถานที่ ยานพาหนะ บริการขนส่ง หรือบริการสาธารณะอื่น ให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

ซึ่งในขณะนี้ กฎกระทรวง ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2542) ออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ยังมีผลใช้บังคับอยู่ตาม มาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ฯ โดยกฎกระทรวงฉบับ นี้มีสาระสำคัญในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ กำหนดลักษณะอาคารที่ต้องมีอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการ ซึ่งได้แก่ อาคารของสถานสงเคราะห์คนพิการหรือคนชรา สถานศึกษาสำหรับคนพิการ โรงพยาบาล โรงแรม หอประชุม สถานศึกษา สถานี่ขนส่งมวลชน และอาคารในลักษณะอื่นใดตามที่กฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคารกำหนด กำหนดลักษณะสถานที่ที่ต้องมีอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการ ซึ่งได้แก่ สวนสาธารณะ สวนสัตว์ หรือสถานที่ที่ให้บริการทำนองเดียวกัน สถานที่อื่นใดที่ได้จัดไว้เพื่อให้บริการสาธารณะหรือให้ประชาชนกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดซึ่งอาจมีคนพิการรวมอยู่ด้วย

ได้ใช้บริการ กำหนดลักษณะยานพาหนะที่ต้องมีอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกโดยตรง
 แก่คนพิการ กำหนดลักษณะบริการสาธารณะที่ต้องมีอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกโดยตรงแก่
 คนพิการ ซึ่งได้แก่ รถยนต์สาธารณะและรถยนต์บริการตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ รถที่ใช้ในการ
 ขนส่งผู้โดยสารประเภทการขนส่งประจำทางและไม่ประจำทางตามกฎหมาย รถไฟหรือรถไฟฟ้า
 ตามกฎหมายว่าด้วยยานยนต์ เรือโดยสารตามกฎหมายว่าด้วยการเดินเรือในน่านน้ำไทย อากาศ
 ยานขนส่งตามกฎหมายว่าด้วยการเดินอากาศ กำหนดบริการสาธารณะที่ต้องมีอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวก
 โดยตรงแก่คนพิการ ซึ่งได้แก่ บริการสาธารณะอื่นจากอาคาร สถานที่ หรือ
 ยานพาหนะดังกล่าวที่ได้จัดไว้เพื่อให้บริการสาธารณะหรือให้ประชาชนกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดซึ่งอาจมี
 คนพิการรวมอยู่ด้วยได้ใช้บริการ อุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการให้เป็นไปตาม
 ระเบียบที่คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการกำหนด เว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายควบคุม
 อาคาร สถานที่ ยานพาหนะ หรือบริการสาธารณะอื่นจะได้กำหนดอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวก
 โดยตรงแก่คนพิการไว้โดยเฉพาะและมีมาตรฐานไม่ต่ำกว่าที่คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพ
 คนพิการกำหนด กำหนดให้เจ้าของอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ หรือบริการสาธารณะอื่นที่จัดให้มี
 อุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการจัดให้มีสัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นว่ามีอุปกรณ์
 ที่อำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการด้วย สำหรับการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก
 ในยานพาหนะนั้น มาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม
 ออกกฎกระทรวงเพื่อกำหนดลักษณะหรือการจัด ให้มีอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก หรือบริการ
 ในยานพาหนะ บริการขนส่ง หรือบริการสาธารณะอื่นให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้
 และยังมี (1) ระเบียบคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการว่าด้วยมาตรฐานอุปกรณ์หรือ
 สิ่งอำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการ พ.ศ. 2544 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 6 (6)
 แห่งพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ประกอบกับข้อ 6 และข้อ 7 วรรคสอง
 แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2542) ออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพ
 คนพิการ พ.ศ. 2534 กำหนดให้คนพิการได้รับสิทธิด้านการใช้ชีวิตประจำวัน โดยกำหนด
 รายละเอียดเกี่ยวกับอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการในอาคาร สถานที่
 ยานพาหนะ หรือบริการสาธารณะอื่น ให้ได้มาตรฐานและมีความเหมาะสม เช่น กำหนดให้ทางเข้าสู่
 อาคารเป็นพื้นผิวเรียบเสมอกัน ไม่มีสิ่งกีดขวางหรือส่วนของอาคารยื่นล้ำออกมาทำให้การสัญจร
 ไม่สะดวกหรืออาจเกิดอันตรายแก่คนพิการ กำหนดให้มีสถานที่จอดรถสำหรับคนพิการในบริเวณ
 ที่สะดวกในการเข้าสู่อาคาร กำหนดให้รถไฟหรือรถไฟฟ้าต้องจัดให้มีอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวก
 โดยตรงแก่คนพิการ กำหนดให้สัญญาณให้คนข้ามถนนมีเสียงให้คนพิการทางการมองเห็น
 ได้ยิน กำหนดให้ตู้ไปรษณีย์มีช่องใส่จดหมายที่มีความสูงในระดับ 0.90 – 1.20 เมตร เป็นต้น และ
 (2) ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง ควบคุมอาคาร พ.ศ. 2544 ซึ่งออกโดย อาศัยอำนาจตาม

ความในมาตรา 9 และมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 และมาตรา 97 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 กำหนดให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้ อาคารสถานที่ต่าง ๆ โดยกำหนดให้อาคารที่อยู่ในบังคับของกฎหมายว่าด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับ คนพิการ จะต้องจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการในเรื่องทางเข้าสู่อาคาร ทางลาด ประตู บันได ลิฟต์ ห้องน้ำ ห้องส้วม และสถานที่จอดรถ โดยให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น ทั้งนี้ ตามข้อ 32 ของข้อบัญญัติดังกล่าว

แม้ว่าจะมีหลักเกณฑ์ต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่คนพิการในการใช้ชีวิตประจำวัน จะพบว่าในประเทศไทย สิทธิของคนพิการในการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกหรือช่วยเหลือในการดำรงชีวิตประจำวันยังคงค่อนข้างจำกัด เช่น การอำนวยความสะดวกในการใช้บริการขนส่งสาธารณะ การเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศ ซึ่งควรที่จะมีการส่งเสริมให้มีการดำเนินการเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่คนพิการสามารถดำรงชีวิตได้เช่นเดียวกับคนทั่วไป ซึ่งเป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามที่สิทธิของคนพิการได้รับรองไว้

3.1.6 การจัดการเลือกปฏิบัติ

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการให้ความสำคัญกับการเลือกปฏิบัติ ต่อคนพิการเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากพันธกรณีทั่วไปของรัฐที่จะต้องจัดการเลือกปฏิบัติ เพราะเหตุแห่งความพิการโดยบุคคล หน่วยงานภาคเอกชน รัฐภาคียอมรับว่าทุกคนมีความเท่าเทียมกันได้กฎหมาย และต้องห้ามการเลือกปฏิบัติเพราะความพิการ ตลอดจน ส่งเสริมความเท่าเทียมกัน และกำหนดมาตรการเฉพาะที่จำเป็นในการสร้างความเท่าเทียมให้แก่คนพิการ โดยไม่ถือว่ามาตรการเหล่านั้นเป็นการเลือกปฏิบัติ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยก็ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้เช่นเดียวกัน โดยมาตรา 30 ได้บัญญัติให้บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียม การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจ หรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้ มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

ซึ่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ได้กำหนดบทบัญญัติคุ้มครองสิทธิคนพิการเพื่อมิให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมเพราะเหตุสภาพทางกายหรือสุขภาพ โดยมีสาระสำคัญกำหนดให้ หน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน หรือบุคคลใด จะกำหนดนโยบาย กฎ ระเบียบ มาตรการ โครงการ หรือวิธีปฏิบัติในลักษณะ ที่เป็นการเลือกปฏิบัติ

โดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการมิได้โดยการกระทำที่เป็นลักษณะการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการหมายความว่ารวมถึงการกระทำหรืองดเว้นการกระทำที่แม้จะมีได้มุ่งให้เป็นการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการโดยตรงแต่ผลของการกระทำนั้นทำให้คนพิการต้องเสียสิทธิประโยชน์ที่ควรจะได้รับเพราะเหตุแห่งความพิการด้วย อย่างไรก็ตาม การเลือกปฏิบัติที่มีเหตุผลทางวิชาการ จารีตประเพณี หรือประโยชน์สาธารณะสนับสนุนให้กระทำได้ตามความจำเป็นและสมควรแก่กรณี ไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม แต่ผู้กระทำการนั้นจะต้องจัดให้มีมาตรการช่วยเหลือเยียวยาหรือรักษาซึ่งสิทธิหรือประโยชน์แก่คนพิการตามความจำเป็นเท่าที่จะกระทำได้ ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว นอกจากนั้น พระราชบัญญัตินี้ยังได้ กำหนดให้คนพิการที่ได้รับหรือจะได้รับความเสียหายจากการกระทำในลักษณะที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการมีสิทธิร้องขอต่อคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติให้มีคำสั่งเพิกถอนการกระทำหรือมิให้กระทำการในลักษณะที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการได้ และคำสั่งของคณะกรรมการฯ ให้เป็นที่สุด ซึ่งการร้องขอดังกล่าวไม่ตัดสิทธิผู้ร้องที่จะฟ้องเรียกค่าเสียหายฐานละเมิด โดยศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายอย่างอื่น ที่มีใช้ตัวเงินให้แก่คนพิการที่ถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมได้ และหากการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการนั้นเป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ศาลจะกำหนดค่าเสียหายในเชิงลงโทษให้แก่คนพิการไม่เกินสี่เท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงด้วยก็ได้โดยหลักเกณฑ์และวิธีการในการร้องขอ และการวินิจฉัย คำร้องขอเกี่ยวกับการกระทำในลักษณะที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด ทั้งนี้ การใช้สิทธิร้องขอหรือฟ้องคดีดังกล่าวคนพิการหรือผู้ดูแลคนพิการ อาจขอให้องค์กรด้านคนพิการที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ร้องขอหรือฟ้องคดีแทนและการฟ้องคดีไม่ว่าคนพิการเป็นผู้ฟ้องเองหรือองค์กรด้านคนพิการที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ฟ้องแทนให้ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียม ทั้งนี้ ตามมาตรา 16 ประกอบกับมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติได้ออกระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการร้องขอ และการวินิจฉัยเกี่ยวกับการกระทำในลักษณะที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ พ.ศ. 2552 และแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ เพื่อทำหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) เสนอแนะนโยบาย แนวทางและมาตรการเกี่ยวกับการจัดการเลือกปฏิบัติ
- (2) เสริมสร้างความรู้ถึงสิทธิต่างๆ ที่คนพิการพึงได้รับอย่างเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไปตามกฎหมาย

(3) ไกล่เกลี่ยกรณีพิพาทก่อนมีการวินิจฉัยการร้องขอ รวมทั้งไกล่เกลี่ยในกรณีดำเนินการในระดับหน่วยงานหรือจังหวัดแล้วแต่ไม่สำเร็จ

(4) รวบรวมข้อเท็จจริงและจัดทำกรวินิจฉัยในกรณีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ องค์กรเอกชน หรือบุคคลใดกระทำการซึ่งมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติแล้ว เสนอการวินิจฉัยนั้นต่อคณะกรรมการเพื่อวินิจฉัยต่อคณะกรรมการเพื่อวินิจฉัยและมีคำสั่งชี้ขาดในกรณีพิพาทนั้น

(5) ประกาศกำหนดแบบคำร้องขอ สัญญาประนีประนอม หรือวิธีการปฏิบัติอื่นใด

จะเห็นได้ว่า กฎหมายไทยได้กำหนดในเรื่องการขจัดการเลือกปฏิบัติไว้โดยละเอียด และยังให้สิทธิคนพิการ ที่ได้รับหรือจะได้รับ ความเสียหายจากการกระทำในลักษณะที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการมีสิทธิร้องขอต่อคณะกรรมการ ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ให้มีคำสั่งเพิกถอนการกระทำหรือมิให้กระทำการในลักษณะที่เป็น การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการได้ ซึ่งมีคณะกรรมการการขจัดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ เป็นผู้ดำเนินการในขั้นต้น อย่างไรก็ตาม ประเด็นนี้ อาจก่อให้เกิดข้อโต้แย้งได้ว่า การวินิจฉัยว่าการกระทำใดเป็นการเลือกปฏิบัติหรือไม่ ควรเป็นอำนาจขององค์กรตุลาการ ซึ่งท้ายที่สุด หากคนพิการประสงค์จะเรียกค่าเสียหายก็ต้องไปดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลอยู่แล้ว

จากที่กล่าวมาข้างต้น เป็นเพียงประเด็นปัญหาจากบทบัญญัติในการคุ้มครองสิทธิของคนพิการ ยังมีกฎหมายอีกจำนวนหนึ่งที่จำกัดสิทธิของคนพิการในด้านต่างๆ ไว้ ควรที่จะได้รื้อศึกษาว่าบทบัญญัติจำกัดสิทธิดังกล่าวจะเป็นการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการหรือไม่

3.2 การจำกัดสิทธิของคนพิการ

กฎหมายไทยหลายฉบับด้วยกัน ยังมีการจำกัดสิทธิของคนพิการ ซึ่งคณะผู้วิจัยได้แยกออกเป็นสิทธิต่าง ๆ เพื่อให้สะดวกในการศึกษาวิจัย

3.2.1. การจำกัดสิทธิทางการเมือง เป็นการจำกัดการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งมีทั้งการจำกัดสิทธิ มิให้เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง การจำกัดสิทธิมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง และการจำกัดสิทธิมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยกฎหมายเหล่านั้น ได้แก่

(1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งมีบทบัญญัติจำกัดสิทธิของคนพิการ ดังนี้

(1.1) มิให้บุคคลวิกลจริตหรือผู้มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบใช้สิทธิเลือกตั้งและสมัครเข้ารับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(1.2) มิให้บุคคลวิกลจริตหรือผู้มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(1.3) มิให้บุคคลวิกลจริตหรือผู้มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ สมัครรับเลือกตั้งหรือได้รับการเสนอชื่อเพื่อเข้ารับการสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภา

(1.4) มิให้บุคคลวิกลจริตหรือผู้มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ ดำรงตำแหน่ง สมาชิกวุฒิสภา

(1.5) มิให้บุคคลวิกลจริตหรือผู้มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบดำรงตำแหน่ง รัฐมนตรี

(2) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. 2535 ซึ่งมีบทบัญญัติจำกัดสิทธิมิให้คนไร้ความสามารถ ผู้มีกายทุพพลภาพจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ หรือผู้มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ ดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมืองตำแหน่งอื่นนอกจากตำแหน่งรัฐมนตรี

(3) พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ซึ่งมีบทบัญญัติจำกัดสิทธิมิให้บุคคลวิกลจริตหรือผู้มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

(4) พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งมีบทบัญญัติจำกัดสิทธิคนพิการ ดังนี้

(4.1) มิให้บุคคลวิกลจริตหรือผู้มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบล

(4.2) มิให้ผู้ที่มีร่างกายทุพพลภาพ บุคคลวิกลจริต หรือผู้มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาตำบล

(5) พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งมีบทบัญญัติจำกัดสิทธิมิให้บุคคลวิกลจริตหรือผู้มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบใช้สิทธิเลือกตั้งนายกเทศมนตรี

(6) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ซึ่งมีบทบัญญัติจำกัดสิทธิมิให้บุคคลวิกลจริตหรือผู้มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร หรือสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร

(7) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542 ซึ่งมีบทบัญญัติจำกัดสิทธิมิให้บุคคลวิกลจริตหรือผู้มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยา หรือสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเมืองพัทยา

3.2.2 การจำกัดสิทธิในการทำงาน เป็นการจำกัดมิให้คนพิการประกอบอาชีพบางประเภท ซึ่งมีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(1) พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พระพุทธศักราช 2456 ซึ่งมีบทบัญญัติจำกัดสิทธิผู้พิการทางร่างกายในการประกอบอาชีพเป็นผู้นำร่องในการเดินเรือ

(2) พระราชบัญญัติการเดินอากาศ พ.ศ. 2497 ซึ่งมีบทบัญญัติจำกัดสิทธิ มิให้ผู้พิการทางร่างกายขออนุญาตเป็นผู้ประจำหน้าที่ในอากาศยาน

(3) พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 ซึ่งมีบทบัญญัติจำกัดสิทธิมิให้ผู้พิการทางร่างกาย บุคคลวิกลจริต หรือผู้มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประจำรถ อันได้แก่ใบอนุญาตเป็นผู้ขับรถ ใบอนุญาตเป็นผู้เก็บค่าโดยสาร ใบอนุญาต เป็นนายตรวจ และใบอนุญาตเป็นผู้บริการ ใน ประเภทการขนส่งประจำทาง การขนส่งไม่ประจำทาง หรือการขนส่งโดยรถขนาดเล็ก

(4) พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 ซึ่งมีบทบัญญัติจำกัดสิทธิ มิให้ทหารกองประจำการ ทหารกองเกิน หรือทหารกองหนุน ซึ่งพิการหรือทุพพลภาพ ก่อนครบกำหนดปลดพ้นราชการทหารรับราชการทหารต่อไป (ต้องถูกปลดประจำการ)

(5) พระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. 2497 ซึ่งมีบทบัญญัติจำกัดสิทธิ มิให้ผู้ พิการ ทางร่างกาย คนไร้ความสามารถ หรือคน เสมือนไร้ความสามารถ เป็นสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน

(6) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ซึ่งมีบทบัญญัติจำกัดสิทธิมิให้ คนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ บุคคลวิกลจริต หรือผู้มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ เข้ารับราชการเป็นข้าราชการพลเรือน

(7) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา พ.ศ. 2518 ซึ่งมีบทบัญญัติจำกัดสิทธิมิให้ผู้มีกายทุพพลภาพจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ คนไร้ความสามารถ หรือผู้มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ เข้ารับราชการเป็นข้าราชการรัฐสภาสามัญ

(8) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. 2521 ซึ่งมีบทบัญญัติจำกัดสิทธิมิให้คนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ ผู้มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือผู้มีกายหรือจิตใจไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการอัยการ สมัครสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการอัยการและได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอัยการผู้ช่วย

(9) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 ซึ่งมีบทบัญญัติจำกัดสิทธิมิให้คนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ บุคคลวิกลจริต ผู้มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือ ผู้มีกายหรือจิตใจไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการ สมัครสอบคัดเลือก สมัครทดสอบความรู้ สมัครเข้ารับการคัดเลือกพิเศษเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการและได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา

(10) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 ซึ่งมีบทบัญญัติจำกัดสิทธิมิให้คนไร้ความสามารถหรือ ผู้มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ เข้ารับราชการเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

(11) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2547 ซึ่งมีบทบัญญัติจำกัดสิทธิ บุคคล วิกลจริต ผู้มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือ คนเสมือนไร้ความสามารถ เข้ารับราชการเป็นข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา

(12) พระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ. 2505 ซึ่งมีบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิมิให้บุคคลวิกลจริตหรือผู้มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม

(13) พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ซึ่งมีบทบัญญัติจำกัดสิทธิมิให้ผู้มีกายพิการหรือมีจิตบกพร่องอันเป็นเหตุให้เป็นผู้หย่อนสมรรถภาพในการประกอบอาชีพทนายความขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นทนายความ

(14) พระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2542 ซึ่งมีบทบัญญัติจำกัดสิทธิมิให้บุคคลวิกลจริตหรือผู้มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบขอขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะ อันได้แก่ การประกอบวิชาชีพที่กระทำหรือมุ่งหมายจะกระทำต่อมนุษย์เกี่ยวกับการตรวจโรค การวินิจฉัยโรค การบำบัดโรค การป้องกันโรค การส่งเสริมและการฟื้นฟูสุขภาพ การผดุงครรภ์ แต่ไม่รวมถึงการประกอบวิชาชีพทางการแพทย์และสาธารณสุขอื่นตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น ๆ

(15) พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 ซึ่งมีบทบัญญัติจำกัดสิทธิมิให้บุคคลวิกลจริตหรือผู้มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิต

(16) พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 ซึ่งมีบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิมิให้บุคคลวิกลจริตหรือผู้มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันวินาศภัย

(17) พระราชบัญญัติช่างรังวัดเอกชน พ.ศ. 253 5 ซึ่งมีบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิมิให้บุคคลวิกลจริตหรือผู้มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบขอรับใบอนุญาตเป็นช่างรังวัดเอกชน

(18) พระราชบัญญัติกึ่งพยาบาล พ.ศ. 2542 ซึ่งมีบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิมิให้บุคคลวิกลจริตหรือผู้มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบจดทะเบียนเป็นนักมวดย หรือทำหน้าที่เป็นผู้ฝึกสอน ผู้ตัดสิน หรือหัวหน้าค่ายมวดย

(19) พระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2525 ซึ่งมีบทบัญญัติจำกัดสิทธิมิให้ผู้มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบเป็นสมาชิกแพทยสภา

(20) พระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. 2528 มีบทบัญญัติจำกัดสิทธิมิให้ผู้มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบเป็นสมาชิกสามัญของสภาการพยาบาล

(21) พระราชบัญญัติวิชาชีพทันตกรรม พ.ศ. 2537 ซึ่งมีบทบัญญัติจำกัดสิทธิมิให้ผู้มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบเป็นสมาชิกทันตแพทยสภา

(22) พระราชบัญญัติวิชาชีพเภสัชกรรม พ.ศ. 2537 ซึ่งมีบทบัญญัติจำกัดสิทธิมิให้ผู้มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบเป็นสมาชิกสภาเภสัชกรรม

- (23) พระราชบัญญัติวิศวกร พ.ศ. 2542 ซึ่ง มีบทบัญญัติจำกัดสิทธิมิให้
ผู้มีจิตพินเพื่อนไม่สมประกอบเป็นสมาชิกสามัญของสภาวิศวกร
- (24) พระราชบัญญัติสถาปนิก พ.ศ. 2543 ซึ่ง มีบทบัญญัติจำกัดสิทธิมิให้
ผู้มีจิตพินเพื่อนไม่สมประกอบเป็นสมาชิกสามัญของสภาสถาปนิก
- (25) พระราชบัญญัติวิชาชีพการสัตวแพทย์ พ.ศ. 2545 ซึ่ง มีบทบัญญัติจำกัดสิทธิ
มิให้ผู้มีจิตพินเพื่อนไม่สมประกอบเป็นสมาชิกสัตวแพทย์สภา
- (26) พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ซึ่ง มีบทบัญญัติจำกัดสิทธิ
มิให้ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ผู้ประกอบวิชาชีพเภสัชกรรม ผู้ประกอบวิชาชีพทันตกรรม หรือ
ผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ชั้นหนึ่ง ซึ่งเป็นบุคคลวิกลจริต ผู้มีจิตพินเพื่อนไม่สมประกอบ
คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ ขอบอนุญาตให้จำหน่าย หรือมิให้
ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 2
- (27) พระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ. 2505 ซึ่ง มีบทบัญญัติจำกัดสิทธิมิให้บุคคล
วิกลจริตหรือผู้มีจิตพินเพื่อนไม่สมประกอบขออนุญาตตั้งโรงรับจำนำ
- (28) พระราชบัญญัติหอพัก พ.ศ. 2507 ซึ่ง มีบทบัญญัติจำกัดสิทธิมิให้
บุคคลวิกลจริตหรือผู้มีจิตพินเพื่อนไม่สมประกอบเป็นเจ้าของหอพัก ผู้จัดการหอพัก ผู้ทำงาน
ในหอพัก ซึ่งรับ ผู้พักที่อยู่ในระหว่างการศึกษามากกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง และเข้าอยู่ในหอพัก
โดยให้ทรัพย์สินตอบแทน และหาก ปรากฏว่าเจ้าของหอพักหรือผู้จัดการหอพัก กลายเป็น บุคคล
วิกลจริตหรือผู้มีจิตพินเพื่อนไม่สมประกอบ นายทะเบียนมีอำนาจสั่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่
เข้าควบคุมหรือดำเนินกิจการหอพักนั้น หรือถ้าเห็นสมควรจะสั่งเพิกถอนใบอนุญาตให้ตั้งหอพัก
หรือใบอนุญาตให้เป็นผู้จัดการหอพักโดยอนุมัติรัฐมนตรีก็ได้
- (29) พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 ซึ่ง มีบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิมิให้บุคคล
วิกลจริตหรือผู้มีจิตพินเพื่อนไม่สมประกอบ ขออนุญาต ตั้งสถานบริการ
- (30) พระราชบัญญัติสถานพยาบาลสัตว์ พ.ศ. 2533 ซึ่ง มีบทบัญญัติจำกัดสิทธิ
มิให้บุคคลวิกลจริตหรือผู้มีจิตพินเพื่อนไม่สมประกอบขออนุญาตตั้งสถานพยาบาลสัตว์
- (31) พระราชบัญญัติสุสานและฌาปนสถาน พ.ศ. 2528 ซึ่ง มีบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิ
มิให้บุคคลวิกลจริตหรือผู้มีจิตพินเพื่อนไม่สมประกอบขออนุญาต จัดตั้งสุสานและฌาปนสถาน
สาธารณะหรือสุสานและฌาปนสถานเอกชน หรือขออนุญาต ดำเนินการสุสานและฌาปนสถาน
สาธารณะหรือสุสานและฌาปนสถานเอกชนที่จัดตั้งเสร็จแล้ว
- (32) พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 ซึ่ง มีบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิมิให้
บุคคลวิกลจริต ผู้มีจิตพินเพื่อน หรือผู้มีร่างกายพิการจนเป็นที่เห็นได้ว่าไม่สามารถขับรถได้
ขออนุญาต ขับรถ รถยนต์ส่วนบุคคล รถยนต์สามล้อส่วนบุคคล รถจักรยานยนต์ส่วนบุคคล

ชั่วคราว รถยนต์ส่วนบุคคล รถยนต์สามล้อส่วนบุคคล รถยนต์สาธารณะ รถยนต์สามล้อสาธารณะ
รถจักรยานยนต์ส่วนบุคคล รถจักรยานยนต์สาธารณะ รถบดถนน รถแทรกเตอร์ และรถชนิดอื่น

3.2.3 การจำกัดสิทธิในการดำรงตำแหน่ง เป็นการจำกัดมิให้คนพิการดำรงตำแหน่ง
บางประเภท ซึ่งมีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(1) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. 2521 ซึ่งมีบทบัญญัติ
จำกัดสิทธิมิให้คนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ บุคคลวิกลจริต หรือผู้มีจิตฟั่นเฟือน
ไม่สมประกอบ ดำรงตำแหน่งกรรมการอัยการผู้ทรงคุณวุฒิ

(2) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 ซึ่งมี
บทบัญญัติจำกัดสิทธิมิให้คนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ หรือบุคคลวิกลจริต หรือ
ผู้มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ ดำรงตำแหน่งกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิ

(3) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2547 ซึ่งมี
บทบัญญัติจำกัดสิทธิมิให้ คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ ดำรงตำแหน่ง
กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ในคณะกรรมการ คณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา
(ก.พ.อ.)

(4) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ซึ่งมีบทบัญญัติ
จำกัดสิทธิมิให้คนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถดำรงตำแหน่งกรรมการ
ผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร (ก.ก.)

(5) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ซึ่งมีบทบัญญัติจำกัด
สิทธิมิให้คนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถดำรงตำแหน่งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
ในคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการคณะหนึ่ง (ก.พ.ร.)

(6) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 ซึ่งมีบทบัญญัติ
จำกัดสิทธิมิให้ ผู้มีกายทุพพลภาพจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ คนไร้ความสามารถ หรือผู้มีจิต
ฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ ดำรงตำแหน่ง กรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการ ศาลยุติธรรม
ผู้ทรงคุณวุฒิ

(7) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ซึ่งมีบทบัญญัติ
จำกัดสิทธิมิให้คนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถดำรงตำแหน่งกรรมการ
ผู้ทรงคุณวุฒิใน คณะกรรมการข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัด ดำรงตำแหน่งกรรมการ
ผู้ทรงคุณวุฒิใน คณะกรรมการกลางข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัด ดำรงตำแหน่งกรรมการ
ผู้ทรงคุณวุฒิใน คณะกรรมการพนักงานเทศบาล ดำรงตำแหน่งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
ในคณะกรรมการพนักงานเมืองพัทยา

(8) พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศและวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. 2539 ซึ่งมีบทบัญญัติจำกัดสิทธิมิให้คนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ ผู้มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือ ผู้มีกายหรือจิตใจไม่เหมาะสมที่จะเป็นผู้พิพากษาสมทบ ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาสมทบในศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ

(9) พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ซึ่งมีบทบัญญัติจำกัดสิทธิมิให้ คนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ บุคคลวิกลจริต ผู้มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือผู้ มีกายหรือจิตใจไม่เหมาะสมที่จะเป็นตุลาการ ศาลปกครอง ดำรงตำแหน่ง ตุลาการศาลปกครอง อันได้แก่ ตำแหน่ง ประธานศาลปกครองสูงสุด รองประธานศาลปกครองสูงสุด ตุลาการหัวหน้าคณะศาลปกครองสูงสุดและตุลาการศาลปกครองสูงสุด

(10) พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ซึ่งมีบทบัญญัติจำกัดสิทธิมิให้ ผู้มีกายทุพพลภาพจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ ได้ บุคคลวิกลจริต หรือผู้ที่มี จิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ ดำรงตำแหน่งนายกสภาทนายความหรือกรรมการสภาทนายความ

(11) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2542 ซึ่งมีบทบัญญัติจำกัดสิทธิมิให้บุคคลวิกลจริตผู้มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบเป็นผู้ได้รับการเสนอชื่อเป็นกรรมการในคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

(12) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 ซึ่งมีบทบัญญัติจำกัดสิทธิมิให้บุคคลวิกลจริตหรือจิต ฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ เป็นผู้ได้รับการเสนอชื่อเป็นกรรมการในคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

(13) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 ซึ่งมีบทบัญญัติจำกัดสิทธิมิให้คนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ หรือผู้มี จิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ ดำรงตำแหน่ง กรรมการในคณะกรรมการไต่สวน

(14) พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งมีบทบัญญัติจำกัดสิทธิมิให้บุคคลวิกลจริตหรือผู้มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบดำรงตำแหน่ง ประธานกรรมการหรือกรรมการในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(15) พระราชบัญญัติสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2543 ซึ่งมีบทบัญญัติจำกัดสิทธิมิให้ บุคคลวิกลจริตหรือ ผู้มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบเป็น สมาชิกสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

(16) พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกักกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2543 ซึ่งมีบทบัญญัติจำกัดสิทธิ มิให้บุคคลวิกลจริตหรือผู้

มีจิตพินเพื่อนไม่สมประกอบ ดำรงตำแหน่งกรรมการใน คณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ (กสทช.)

(17) พระราชบัญญัติคุณสมบัติคุณสมบัติมาตรฐานสำหรับกรรมการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2518 ซึ่งมีบทบัญญัติจำกัดสิทธิ มิให้บุคคลวิกลจริตหรือ ผู้มีจิตพินเพื่อนไม่สมประกอบ ดำรงตำแหน่งกรรมการรัฐวิสาหกิจ หรือผู้บริหารรัฐวิสาหกิจ หรือคณะกรรมการสรรหาผู้บริหารรัฐวิสาหกิจ หรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ

(18) พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 ซึ่งมีบทบัญญัติจำกัดสิทธิมิให้ ผู้มีร่างกายทุพพลภาพจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ บุคคลวิกลจริต หรือผู้มี จิตพินเพื่อนไม่สมประกอบ ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน

(19) พระราชบัญญัติจัดระเบียบบริหารหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง พ.ศ. 2522 ซึ่งมีบทบัญญัติจำกัดสิทธิมิให้บุคคลวิกลจริตหรือผู้มีจิตพินเพื่อนไม่สมประกอบดำรง ตำแหน่ง กรรมการกลางผู้ทรงคุณวุฒิ ในคณะกรรมการกลางหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง

(20) พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 ซึ่งมีบทบัญญัติ ที่จำกัดสิทธิมิให้ ผู้ทุพพลภาพหรือผู้ที่มีจิตพินเพื่อนไม่สมประกอบดำรงตำแหน่งจุฬาราชมนตรี

(21) พระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537 ซึ่งมีบทบัญญัติจำกัดสิทธิมิให้ ผู้มีจิตพินเพื่อนไม่สมประกอบ คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ ดำรงตำแหน่ง กรรมการกองทุนเงินทดแทน หรือกรรมการการแพทย์

(22) พระราชบัญญัติช่างรังวัดเอกชน พ.ศ. 2535 ซึ่งมีบทบัญญัติจำกัดสิทธิ มิให้บุคคลวิกลจริตหรือผู้มีจิตพินเพื่อนไม่สมประกอบดำรงตำแหน่ง กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ในคณะกรรมการช่างรังวัดเอกชน

(23) พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ซึ่งมีบทบัญญัติ จำกัดสิทธิมิให้บุคคลวิกลจริตหรือผู้มี จิตพินเพื่อนไม่สมประกอบ ดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการ ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งในคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

(24) พระราชบัญญัติสภาการเหมืองแร่ พ.ศ. 2526 ซึ่งมีบทบัญญัติจำกัดสิทธิ คนพิการ ดังนี้

(24.1) มิให้บุคคลวิกลจริตหรือผู้มีจิตพินเพื่อนไม่สมประกอบดำรงตำแหน่งกรรมการใน คณะกรรมการสภาการเหมืองแร่

(24.2) มิให้บุคคลวิกลจริตหรือผู้มีจิตพินเพื่อนไม่สมประกอบดำรงตำแหน่งวิชาการ การสภาการเหมืองแร่

(25) พระราชบัญญัติสภาผู้ส่งสินค้าทางเรือแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2537 ซึ่งมีบทบัญญัติจำกัดสิทธิมิให้ผู้แทนสมาชิกสามัญของสภาผู้ส่งสินค้าทางเรือแห่งประเทศไทยที่เป็นบุคคลวิกลจริตหรือเป็นผู้มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบดำรงตำแหน่งกรรมการในคณะกรรมการ สภาผู้ส่งสินค้าทางเรือแห่งประเทศไทย

(26) พระราชบัญญัติ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2530 ซึ่งมีบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิมิให้ผู้แทนสมาชิกสามัญของสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยที่เป็นบุคคลวิกลจริตหรือเป็นผู้มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบดำรงตำแหน่งกรรมการในคณะกรรมการสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

(27) พระราชบัญญัติสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2544 ซึ่งมีบทบัญญัติจำกัดสิทธิ มิให้บุคคลวิกลจริตหรือผู้ที่มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบดำรงตำแหน่งกรรมการประเภทเล็อกตั้งและกรรมการประเภทตั้งในคณะกรรมการสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยหรือดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานใหญ่ของสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

3.2.4 การจำกัดสิทธิในด้านอื่น ๆ มีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(1) พระราชบัญญัติควบคุมการเรียไร พุทธศักราช 2487 ซึ่งมีบทบัญญัติจำกัดสิทธิมิให้ผู้ที่มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ คนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ ทำการเรียไร โดยการเรียไรมีความหมายรวมถึงการซื้อขาย แลกเปลี่ยน ซดใช้ หรือบริการ ซึ่งมีการแสดงโดยตรงหรือโดยปริยาย ว่ามิใช่เป็นการซื้อขาย แลกเปลี่ยน ซดใช้ หรือบริการธรรมดา แต่เพื่อรวบรวมทรัพย์สินที่ได้มาทั้งหมดหรือบางส่วนไปใช้ในกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งนั้นด้วย

(2) พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ซึ่งมีบทบัญญัติจำกัดสิทธิคนพิการ ดังนี้

(2.1) มิให้ บุคคลซึ่งไม่สามารถจะใช้อาวุธปืนได้โดยกายพิการหรือทุพพลภาพ ขอดอกใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืน เว้นแต่จะมีไว้เพื่อเก็บ

(2.2) มิให้ คนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ บุคคลวิกลจริต หรือผู้มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ ขอดอกใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน และเครื่องกระสุนปืน หรือใบอนุญาตให้มีอาวุธปืนไว้เพื่อเก็บ

(3) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งมีบทบัญญัติจำกัดสิทธิคนพิการ ดังนี้

(3.1) มิให้คนเสมือนไร้ความสามารถ กระทำนิติกรรมบางประเภทเว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากผู้พิทักษ์

(3.2) มิให้คนไร้ความสามารถทำนิติกรรมด้วยตนเอง

(3.3) มิให้บุคคลวิกลจริต คนเสมือนไร้ความสามารถ หรือคนหูหนวกเป็นไปตามบอดทั้งสองข้างเป็นพยานในการทำพินัยกรรม

(4) พระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช 2478 ซึ่งมีบทบัญญัติจำกัดสิทธิมิให้บุคคลวิกลจริต คนเสมือนไร้ความสามารถ หรือคนหูหนวก เป็นไป ตามอดทั้งสองข้าง เป็นพยานตามพระราชบัญญัตินี้

(5) พระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511 ซึ่งมีบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิคนพิการ ดังนี้

(5.1) มิให้บุคคลวิกลจริต หรือผู้มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ เป็นสมาชิกนิคมสร้างตนเองสำหรับการจัดที่ดินในรูปนิคมสร้างตนเอง

(5.2) มิให้บุคคลวิกลจริต หรือผู้มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ เป็นสมาชิกนิคมสร้างสหกรณ์สำหรับการจัดที่ดินในรูปนิคมสหกรณ์

จากบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิของคนพิการดังกล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่า บทบัญญัติส่วนใหญ่จะเป็นการจำกัดสิทธิของคนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ บุคคลวิกลจริต ผู้มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ ซึ่งเป็นที่เข้าใจได้ว่าบุคคลเหล่านี้เป็นผู้ที่มีข้อจำกัดทั้งใน การดำรงชีวิตและการดำเนินกิจกรรมอื่นๆ การจำกัดสิทธิของบุคคลเหล่านี้จึงอาจถือได้ว่าเป็น การเลือกโดยไม่เป็นธรรมแก่คนพิการ อย่างไรก็ตาม มีการจำกัดสิทธิบางประการที่มุ่งบังคับใช้กับ คนพิการทางร่างกาย เช่น พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. 2521 ซึ่งมี บทบัญญัติจำกัดสิทธิมิให้ผู้มีกายหรือจิตใจไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการอัยการสมัครสอบ คัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการอัยการและได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอัยการผู้ช่วย พระราชบัญญัตินายความ พ.ศ. 2528 ซึ่งมีบทบัญญัติจำกัดสิทธิมิให้ ผู้มีกายทุพพลภาพ จนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ ได้ ดำรงตำแหน่ง นายกสภานายความหรือกรรมการกสภานายความ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543 ซึ่งมีบทบัญญัติจำกัด สิทธิมิให้ผู้มีกายหรือจิตใจไม่เหมาะสมที่จะเป็นตุลาการศาลปกครองดำรงตำแหน่งตุลาการศาลปกครอง และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 ซึ่งมีบทบัญญัติจำกัด สิทธิมิให้ ผู้มีกายหรือจิตใจไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการ สมัครสอบคัดเลือก สมัครทดสอบความรู้ สมัครเข้ารับการคัดเลือกพิเศษเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการและ ได้รับ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา ซึ่งมีประเด็นต้องพิจารณาว่าเป็นการเลือกปฏิบัติต่อ คนพิการหรือไม่ ในประเด็นนี้ได้เคยมีการขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยแล้ว ปรากฏตาม คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ดังนี้

(1) คำวินิจฉัยที่ 16/2545 เรื่อง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 198 กรณีพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ ฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 มาตรา 26 (10) มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีข้อเท็จจริงโดยสรุปว่า มีคนพิการทางร่างกายได้สมัครสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการ

ตุลาการในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา คณะอนุกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษาพิจารณาเห็นว่า ผู้สมัครทั้งสองราย มีร่างกายไม่เหมาะสม ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. 2521 ต่อมา ก.ต. ในการประชุม ครั้งที่ 13/2543 เมื่อวันที่ 14 และ 16 มีนาคม 2543 เห็นชอบด้วยความเห็นของคณะอนุกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา จึงมีมติไม่รับสมัคร เนื่องจากเป็นกรณีที่มีร่างกายไม่เหมาะสมตามมาตรา 27 (11) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. 2521 ผู้สมัครสอบคัดเลือกเห็นว่า การตัดสิทธิผู้สมัครเป็นการเลือกปฏิบัติ โดยไม่เป็นธรรม เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องสภาพทางร่างกาย อันก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้สมัครสอบคัดเลือกทั้งสอง และเห็นว่า บทบัญญัติของมาตรา 27 (11) (12) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. 2521 และมาตรา 26 (10) (11) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติมาตรา 30 วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว เห็นว่า มาตรา 30 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติเป็นหลักการว่า บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครอง ตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ไม่ว่าชายหรือหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน จะเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่าง ในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพร่างกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้ แต่ต้องยอมรับว่าในการที่หน่วยงานใดจะรับบุคคลเข้าทำหน้าที่ในตำแหน่งใด ย่อมต้องพิจารณาถึงความรู้ความสามารถ ความเหมาะสมที่จะปฏิบัติหน้าที่นั้นด้วย ซึ่งการรับสมัครสอบคัดเลือก นอกจากจะพิจารณาถึงความรู้ ความสามารถแล้ว ยังต้องพิจารณาสุขภาพของร่างกายและจิตใจว่ามีความสมบูรณ์สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ และมีบุคลิกลักษณะที่ดีพอที่จะเป็นผู้พิพากษาซึ่งเป็นตำแหน่งที่มีเกียรติโดยปฏิบัติหน้าที่ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ การปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษามีใช้เพียงแต่พิจารณาพิพากษาอรรถคดีในห้องพิจารณาเท่านั้น บางครั้งต้องเดินทางไปนอกศาลปฏิบัติหน้าที่ เช่น เพื่อเดินเผชิญสืบ เพื่อสืบพยานที่มาศาลไม่ได้ การพิจารณาเพื่อรับสมัครสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการ และแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยพิพากษา จึงมีมาตรการที่แตกต่าง และเข้มงวดกว่าการคัดเลือกบุคคลไปดำรงตำแหน่งอื่นอยู่บ้าง ซึ่งมาตรา 29 วรรคหนึ่งของรัฐธรรมนูญ บัญญัติเป็นข้อยกเว้นไว้ว่า การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ และวรรคสอง บัญญัติรับรองไว้ว่า กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็น

การทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย ซึ่งบทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม บทบัญญัติของ มาตรา 26 (10) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ ศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 เป็นไปตามความจำเป็นและความเหมาะสมของฝ่ายตุลาการจึงเห็นว่า บทบัญญัติของมาตรา 26 (10) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 เป็นลักษณะข้อยกเว้นตามมาตรา 29 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งไม่กระทบกระเทือนถึงสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพ มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง และไม่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามมาตรา 30 ของรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด

(2) คำวินิจฉัยที่ 44/254 5 เรื่อง ศาลปกครองกลางส่งคำโต้แย้งของคุณความ (ระหว่าง นายศิริมิตร บุญมูล ผู้ฟ้องคดี กับคณะกรรมการอัยการ ผู้ถูกฟ้องคดี) ในคดีหมายเลขดำที่ 4119/2544 ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 กรณีพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. 2521 มาตรา 33 (11) มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีข้อเท็จจริงสรุปได้ ดังนี้ มีผู้สมัครสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการอัยการในตำแหน่ง อัยการผู้ช่วย ซึ่งมีร่างกายพิการได้ถูกปฏิเสธการรับสมัคร เนื่องจากคณะกรรมการพิจารณาคณะสมบัติของผู้สมัครสอบคัดเลือกดังกล่าวได้รับรายงานผลการตรวจร่างกายจากคณะกรรมการแพทย์ว่า ผู้ฟ้องคดีมีรูปร่างพิการ เดินขากระเผลกกล้ามเนื้อแขนลีบจนถึงปลายมือทั้งสองข้าง กล้ามเนื้อขาลีบจนถึงปลายเท้าทั้งสองข้าง กระดูกสันหลังคดได้รับการผ่าตัดตามเหล็กที่กระดูกสันหลังไว้เพื่อให้ไหล่ทั้งสองข้างเท่ากัน จึงมีมติไม่รับสมัครเนื่องจากเป็นผู้มีบุคลิกภาพและร่างกายไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการอัยการ ตามมาตรา 33 (11) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. 2521 ผู้ฟ้องคดีเห็นว่า เหตุผลของคณะกรรมการเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมเพราะเหตุความแตกต่างในเรื่องสภาพทางกาย บทบัญญัติตามมาตรา 33 (11) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. 2521 ขัดหรือแย้งกับมาตรา 30 ของรัฐธรรมนูญ โดยสำนักงานอัยการสูงสุดมีความเห็นว่าการรับสมัครสอบคัดเลือก นอกจากจะพิจารณาถึงความรู้ ความสามารถแล้ว หน่วยงานยังต้องพิจารณาถึงสุขภาพของร่างกายและจิตใจของผู้ยื่นว่า มีความสมบูรณ์ สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ และมีบุคลิกลักษณะที่ดีพอที่จะเป็นข้าราชการอัยการ การปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการอัยการมิใช่เพียงปฏิบัติหน้าที่ในห้องพิจารณาคดีหรือในสำนักงานเท่านั้น บางครั้งต้องเดินทางไปปฏิบัติหน้าที่นอกสำนักงาน อาทิ การเดินเผชิญสืบเพื่อสืบพยานที่ไม่อาจมาศาลได้ การร่วมชั้นสุตรพลิกศพกับพนักงานสอบสวน หรือแม้แต่

การร่วมสอบสวนคดีซึ่งเกี่ยวข้องกับเด็กหรือเยาวชน ตลอดจนรวมถึงการออกไปเผยแพร่ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชนในชนบท

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว มีความเห็นว่า มาตรา 30 ของรัฐธรรมนูญได้บัญญัติเป็นหลักการว่า บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ไม่ว่าชายหรือหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน จะเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่าง ในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้ แต่ต้องยอมรับว่า ในกรณีที่หน่วยงานใดจะรับบุคคลเข้าทำหน้าที่ในตำแหน่งใด ย่อมต้องพิจารณาถึงความรู้ ความสามารถ ความเหมาะสมที่จะปฏิบัติหน้าที่นั้นด้วย การพิจารณาเพื่อรับสมัครสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการอัยการ และแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอัยการผู้ช่วย จึงมีมาตรการที่แตกต่างและเข้มงวดกว่าการคัดเลือกบุคคลไปดำรงตำแหน่งอื่นอยู่บ้าง ซึ่งมาตรา 29 วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญ บัญญัติเป็นข้อยกเว้นไว้ว่า การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้ และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ และวรรคสอง บัญญัติรับรองไว้ว่า กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย ซึ่งบทบัญญัติวรรคหนึ่ง และวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกฎหมายหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม บทบัญญัติของมาตรา 33 (11) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. 2521 เป็นลักษณะข้อยกเว้นตามมาตรา 29 ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งไม่กระทบกระเทือนถึงสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพ มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง และไม่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามมาตรา 30 ของรัฐธรรมนูญ แต่อย่างใด

จากคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ จะเห็นได้ว่า ศาลรัฐธรรมนูญยอมรับว่า การจำกัดสิทธิด้วยเหตุคุณสมบัติทางกายภาพของผู้สมัครสอบคัดเลือกในบางตำแหน่งสามารถที่จะกระทำได้ โดยไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุความพิการ แต่ ต้องอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ และกฎหมายที่มีบทบัญญัติจำกัดสิทธินั้นต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย ดังนั้น

สิทธิของคนพิการที่ต้องการทำงานในบางตำแหน่งของภาครัฐ จึงถูกจำกัดอยู่บ้างตามกฎหมาย โดยไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติ

จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของคนพิการในด้านต่าง ๆ ตามกฎหมายไทยจะเห็นได้ว่า ครอบคลุมสิทธิต่าง ๆ ตามที่อนุสัญญาว่าด้วย สิทธิของคนพิการ กำหนดไว้ และบทบัญญัติตามกฎหมายที่จำกัดสิทธิของคนพิการตามกฎหมายไทยก็มีลักษณะของการจำกัดสิทธิของบุคคลทั่วไปเช่นเดียวกัน คือ เป็นการกำหนดคุณสมบัติเพื่อให้เหมาะสมกับการดำรงตำแหน่งและการปฏิบัติหน้าที่ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าโดยบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของคนพิการจะมีอยู่ครบถ้วนและครอบคลุมตามที่อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการกำหนดไว้ แต่ในทางปฏิบัติก็ยังไม่ปรากฏให้เห็นว่าคนพิการยังไม่ได้รับ การคุ้มครองหรือเข้าถึงสิทธิที่กฎหมายกำหนดไว้เท่าที่ควร คณะผู้วิจัยเห็นว่า ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การคุ้มครองสิทธิของคนพิการไม่บรรลุตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติ ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ก็คือ ปัญหาจากการดำเนินงานของภาครัฐ

3.3 ปัญหาการดำเนินงานของภาครัฐ

จากบทบัญญัติในพระราชบัญญัติคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการ พ.ศ. 2550 จะเห็นว่า การคุ้มครองสิทธิของคนพิการในด้านต่าง ๆ ยังกระจัดกระจายอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานต่าง ๆ แม้พระราชบัญญัติ ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการฯ จะได้กำหนดให้ มีสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการแห่งชาติขึ้นเป็นส่วนราชการในกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งไม่มีฐานะเป็นกรม ตามมาตรา 18 วรรคสึ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 โดยมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- (1) ประสานงานและร่วมมือกับหน่วยงานด้านนโยบายและยุทธศาสตร์ของรัฐบาล ส่วนราชการ หน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศในการดำเนินงาน การทำงานร่วมกันในระดับนโยบาย ยุทธศาสตร์และแผนงานด้านคนพิการเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ
- (2) สำรวจ ศึกษา วิเคราะห์ รวบรวมและเก็บรักษาข้อมูลเกี่ยวกับคนพิการ สถานการณ์ของคุณภาพชีวิตคนพิการ เพื่อประโยชน์ต่อการป้องกัน การรักษา การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ และจัดทำแผนงาน วิเคราะห์ วิจัย ติดตาม ประเมินผลเสนอต่อคณะกรรมการ
- (3) จัดทำแผนงานเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการ

(4) สนับสนุนให้มีการจัดตั้ง การดำเนินงาน การสร้างความเข้มแข็งขององค์กรด้าน
คนพิการ เพื่อให้สามารถทำหน้าที่พิทักษ์สิทธิคนพิการ ตลอดจนสนับสนุนและประสานงาน
ให้หน่วยงานของรัฐจัดงบประมาณให้แก่องค์กรด้านคนพิการ เพื่อดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนา
ชีวิตคนพิการ

(5) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือตามกฎหมายอื่นหรือตามที่
คณะรัฐมนตรีหรือคณะกรรมการมอบหมาย

แต่นอกจากสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการแห่งชาติ
ซึ่งทำหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิของคนพิการแล้ว ยังมีหน่วยงานอื่นๆ ของรัฐที่มีส่วนในการ
คุ้มครองสิทธิของคนพิการด้วย

ด้านสุขภาพ จะมีกรมการแพทย์ซึ่งมีภารกิจในการพัฒนาวิชาการบำบัดรักษาและฟื้นฟู
สมรรถภาพทางการแพทย์ฝ่ายกาย โดยมีการศึกษา วิจัย พัฒนาและถ่ายทอดองค์ความรู้และ
เทคโนโลยีทางการแพทย์ที่เหมาะสม การเพิ่มพูนความรู้และและทักษะการปฏิบัติงานแก่บุคลากร
ทางการแพทย์เฉพาะทางที่มีคุณภาพ รวมทั้งมีอำนาจหน้าที่ต่าง ๆ เช่น ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเพื่อ
พัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยีทางการแพทย์และแพทย์เฉพาะทาง กำหนดและพัฒนาคุณภาพ
มาตรฐานในการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์และแพทย์เฉพาะทาง ถ่ายทอด
องค์ความรู้และเทคโนโลยีทางการแพทย์และแพทย์เฉพาะทางแก่สถานบริการสุขภาพทั้งภาครัฐ
และเอกชน เป็นผู้รับผิดชอบ และมีศูนย์สิรินธรเพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติซึ่งมี
อำนาจหน้าที่ในการให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แก่ผู้พิการและผู้ป่วยตามกฎหมายว่า
ด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยและพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยี
ทางการแพทย์ด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ โดยเฉพาะในกลุ่มคนพิการ ถ่ายทอดองค์
ความรู้และเทคโนโลยีทางการแพทย์ด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ โดยเฉพาะในกลุ่ม
คนพิการแก่สถานบริการสุขภาพทั้งภาครัฐและเอกชน ทำหน้าที่ในการฟื้นฟูสมรรถภาพ
ของคนพิการ

ด้านการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะทำหน้าที่จัดและ
ส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีอำนาจหน้าที่ต่าง ๆ เช่น จัดทำข้อเสนอนโยบาย แผนพัฒนา
การศึกษา มาตรฐานการจัดการศึกษา และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนด
หลักเกณฑ์ แนวทาง และดำเนินการเกี่ยวกับการสนับสนุนทรัพยากร การจัดตั้ง การจัดสรร
ทรัพยากร และบริหารงบประมาณอุดหนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นต้น นอกจากนี้ มาตรา 18
แห่งพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ยังได้กำหนดให้สำนัก
บริหารงานการศึกษาพิเศษทำหน้าที่ต่าง ๆ เช่น ส่งเสริม สนับสนุน และประสานความร่วมมือ
ในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในสถานศึกษา รวมทั้งประเมินและรายงานผลต่อ

คณะกรรมการวิจัยและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของคนพิการ ผลิต วิจัย และพัฒนาเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้ง บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และ สถาบันอื่นที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการ เป็นต้น

ด้านการทำงาน จะมีกรมพัฒนาฝีมือแรงงานซึ่งมีภารกิจเกี่ยวกับการพัฒนาฝีมือแรงงาน ศักยภาพกำลังแรงงาน และผู้ประกอบการ เพื่อพัฒนากำลังแรงงานให้มีฝีมือได้มาตรฐานในระดับสากล และส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการที่มีความสามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก รวมทั้งมีอำนาจหน้าที่ต่าง ๆ เช่น พัฒนาฝีมือแรงงานให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล ดำเนินการส่งเสริมการทดสอบมาตรฐานและแข่งขันฝีมือแรงงาน ดำเนินการส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน ศักยภาพ และการเป็นผู้ประกอบการ เป็นต้น ซึ่งมีกองส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพแรงงานและ ผู้ประกอบการ ทำหน้าที่ต่าง ๆ เช่น ส่งเสริมการพัฒนานิสัยอุตสาหกรรมและองค์ความรู้เสริม ในการพัฒนาศักยภาพแรงงาน ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการเป็นผู้ประกอบการ ส่งเสริมและพัฒนาแรงงาน สตรี เยาวชน คนพิการ และกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เป็นต้น

ด้านสวัสดิการสังคม เป็นหน้าที่ของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ซึ่งมีภารกิจเกี่ยวกับการให้บริการสังคม การสังคมสงเคราะห์ แก่ผู้ด้อยโอกาส ผู้ยากไร้ คนไร้ที่พึ่ง ผู้ประสบปัญหาทางสังคม โดยการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาในรูปแบบของสถานสงเคราะห์และ การประสานงานส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการส่งเสริม สนับสนุนให้ชุมชนและท้องถิ่น จัดสวัสดิการสังคมเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายที่มีปัญหาทางสังคมสามารถดำรงชีวิตและพึ่งพาตนเองได้ นอกจากนี้ ยังมีอำนาจหน้าที่ต่าง ๆ เช่น พัฒนารูปแบบและวิธีการในการให้บริการสวัสดิการและการสังคมสงเคราะห์ในแต่ละกลุ่มเป้าหมายให้สอดคล้องกับมาตรฐานที่กำหนด จัดบริการ สวัสดิการสังคม ให้คำปรึกษาแนะนำ ให้ความช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาแก่ผู้ประสบปัญหาทางสังคม กลุ่มเป้าหมายเฉพาะที่มีปัญหาทางสังคม เป็นต้น สำนักบริการสวัสดิการสังคมซึ่งเป็นหน่วยงาน ภายใน จะมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดและพัฒนามาตรฐานให้บริการสวัสดิการสังคมในพื้นที่ ให้บริการด้านเด็ก เยาวชน สตรี คนพิการ ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส หรือบุคคลอื่น ให้บริการแก่ ผู้ประสบปัญหาตามบ้านและใช้ชุมชนเป็นฐานในการให้บริการ เป็นต้น

ด้านการดำรงชีวิตประจำวัน เช่น ลักษณะ หรือการจัดให้มีอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก หรือบริการในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ บริการขนส่ง หรือบริการสาธารณะอื่น จะอยู่ในความรับผิดชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

แม้ว่าอำนาจหน้าที่หลักของสำนักงานส่งเสริมและคุ้มครองคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ จะเป็นการประสานงานและร่วมมือกับหน่วยงานด้านนโยบายและยุทธศาสตร์ของรัฐบาล ส่วนราชการ หน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศในการดำเนินงาน การทำงานร่วมกันในระดับนโยบาย ยุทธศาสตร์และแผนงานด้านคนพิการเกี่ยวกับการส่งเสริม และพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ อย่างไรก็ตาม เนื่องจาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครอง สิทธิของคนพิการมีหลายหน่วยงาน ดังเห็นได้จากมาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและ พัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการฯ ที่บัญญัติให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความ มั่นคงของมนุษย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน และ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้รัฐมนตรีแต่ละ กระทรวงมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ กับออกกฎกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศเพื่อ ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับราชการของกระทรวงนั้น เมื่อหน่วยงานที่มี ภารกิจเกี่ยวข้องมีจำนวนมากประกอบกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่มีฐานะเป็นกรมหรือ กระทรวง การที่สำนักงานส่งเสริมและคุ้มครองคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติเป็นหน่วยงานกลาง ในการประสานงานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ มีฐานะเป็นเพียงส่วนราชการในกระทรวงการ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์โดยไม่มีฐานะเป็นกรม ตามมาตรา 18 วรรคสี่ แห่ง พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ทำให้การเข้าไปดำเนินการ ประสานงานโดยเฉพาะการร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในด้านนโยบายและยุทธศาสตร์เป็นไปอย่าง ยากลำบาก นอกจากนี้ การกำหนดให้สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ มีหน้าที่ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ โดยไม่มีบทบัญญัติที่ชัดเจนในการบูรณาการ หรือกำกับดูแลให้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของตนอย่างจริงจังและมี ประสิทธิภาพ จากประเด็นนี้เองทำให้การคุ้มครองสิทธิของคนพิการขาดผู้ทำหน้าที่ดูแลตั้งแต่ต้น จวบจนกระบวนการ จึงควรปรับปรุงบทบาทและอำนาจหน้าที่ของสำนักงานส่งเสริมและพัฒนา คุณภาพชีวิตของคนพิการแห่งชาติให้เป็นหน่วยงานกลาง ให้เกิดความเหมาะสมเพื่อให้เป็นองค์กร บริหารกฎหมายที่คุ้มครองสิทธิของคนพิการได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ควรกำหนด บทบาทหน้าที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการคุ้มครองสิทธิของคนพิการที่อยู่ในเขต พื้นที่ด้วย

นอกจากปัญหาในการประสานงานกับหน่วยงานกับหน่วยงานอื่นที่มีอำนาจหน้าที่ เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิคนพิการแล้ว โดยที่สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของ คนพิการแห่งชาติมีหน้าที่ในการอัยตทรัพย์สินของนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการ ซึ่งไม่ส่งเงินเข้ากองทุนตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 36 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนา

คุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 โดยที่สถานภาพไม่ได้มีฐานะเป็นกรมและไม่มีสถานภาพเป็นนิติบุคคล ที่ผ่านมาในการดำเนินการฟ้องคดีหรือดำเนินการทางนิติกรรมใดๆ สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติต้องดำเนินการผ่านสำนักงานปลัดกระทรวง หรือผ่านกระทรวงที่มีสถานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย เช่น เรื่อง การดำเนินคดีกับ นายสุรินทร์ ภูคามา กับพวก ซึ่งพนักงานอัยการ สำนักงานอัยการคดีศาลแขวงนนทบุรี มีความเห็นว่า สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ เป็นส่วนราชการในกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทำให้สำนักงานนี้ไม่มีฐานะเป็นกรม ดังนั้น การดำเนินการฟ้องคดีก็ต้องในนามของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งเป็นนิติบุคคลที่รับผิดชอบในราชการของกองทุนดังกล่าว ซึ่งอยู่ในสังกัดหน่วยงานราชการซึ่งสังกัดกระทรวง ผู้จะเป็นผู้แทนของกระทรวงในฐานะที่กระทรวงเป็นนิติบุคคล คือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวง หาใช่สำนักงานปลัดกระทรวงโดยปลัดกระทรวงไม่ ฯลฯ ประเด็นนี้เอง ทำให้การดำเนินการของสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ซึ่งเป็นหน่วยงานกลางหรือองค์กรบริหารกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของคนพิการไม่มีประสิทธิภาพ และล่าช้าเนื่องจากต้องดำเนินการผ่านสำนักงานปลัดกระทรวง หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงดังที่กล่าวแล้วข้างต้น ซึ่งคณะผู้วิจัยจะได้เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาในบทต่อไป